

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ประมวลแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. แนวคิดการพัฒนาทางการเมือง
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งของท้องถิ่น

#### 3.1 กฎหมายการเลือกตั้ง

3.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ทางการเมืองการพัฒนาท้องถิ่น และการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนไทย

4. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
6. บริบทของเทศบาลจังหวัดสมุทรสงคราม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

### แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีประเด็นที่เกี่ยวข้องครอบคลุมอยู่ 3 ประเด็น คือ ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง รูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีรายละเอียดและเนื้อหา ดังนี้

### ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายที่กว้างมาก เพราะครอบคลุมถึงกิจกรรมทุกชนิดที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับสถาบันทางการเมืองของรัฐ โดยมีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไปตามทฤษฎีและจุดเน้นของบุคคล ดังนี้

ไวเนอร์ (Weiner, 1971 อ้างถึงใน สุรพล กระแสรัตน์, 2544 : 19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การปฏิบัติการโดยสมัครใจใดๆ ที่ไม่ว่าจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ จะมีการจัดการหรือไม่มี เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องและจะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้นโยบายสาธารณะ การบริหาร โดยนายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองในระดับต่างๆทั้งในระดับชาติระดับท้องถิ่น

ไน และเวอร์บา (Nie and Verba, 1975 อ้างถึงใน สุรพล กระแสรัตน์, 2544 : 19) ได้อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ กิจกรรมต่างๆ ที่ประชาชนดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์และมีอิทธิพลต่อการเลือกเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการกระทำที่กำลังดำเนินการอยู่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเน้นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของปัจเจกชนรวมทั้งผู้เฝ้าชอตอกฎเกณฑ์ แต่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอาชีพ รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและหัวหน้า
2. เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกของรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล
3. การเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองโดยการกระทำกิจกรรม

ฮันติงตัน และ โดมินิเกซ (Huntington and Dominiguez, 1975 อ้างถึงใน สุรพล กระแสรัตน์, 2544 : 19) มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐบาล โดยการกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้อง และไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้หรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในการณรงค์หาเสียง การประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง

มิลเบรท และ โดเอล (Mibrath and Goel, 1977 อ้างถึงใน สุรพล กระแสรัตน์, 2544 : 19) ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ของปัจเจกชนที่ต้องการอิทธิพลหรือสนับสนุนต่อรัฐบาลและการเมืองไม่เฉพาะแต่กฎเกณฑ์ที่ประชาชนติดตามอยู่ แต่รวมไปถึงกิจกรรมที่สนับสนุน และกระทำอย่างเป็นพิธีด้วย และมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมองได้ในระดับจุลภาค ซึ่งเน้นปัจเจกชนและพฤติกรรมทางการเมืองของเขาเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ส่วนระดับมหภาค เน้นถึงพฤติกรรมของกลุ่มชน หรือชุมชนเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าทำไมปัจเจกชนหรือกลุ่มชนมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร

บูลล็อก และแบรส (Bullock and Brass, 1977 อ้างถึงใน สุรพล กระแสรัตน์, 2544 : 20) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลจะได้รับประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการตัดสินใจกับสถาบันทางการเมืองและสังคม

แมคคอสกี (McClosky, 1968 อ้างถึงใน สุรพล กระแสรัตน์, 2544 : 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ว่าเป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละบุคคลที่มีความมุ่งหมาย เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเน้นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น หมายถึง เฉพาะการกระทำ (ไม่รวมทัศนคติ) เป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นประชาชนธรรมดา ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดานั้น จะเป็นลักษณะที่เป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่องกันเป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา และเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่นๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายความเฉพาะถึงการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล อันเป็นความชอบธรรมในการตัดสินใจ แบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่าซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดในสังคม แต่ไม่รวมถึงการกระทำที่มีจุดหมาย

จรรยา สุภาพ (2522 : 343) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะพึงมีในการกำหนดนโยบาย และตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาลในทางการเมือง หรือการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเพื่อกดดันหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ทั้งนี้ไม่ว่ากิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ อาจเป็นไปได้ด้วยความสำนึกของตนเองหรือชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมกันก็ได้

สรุปการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การติดตามผลการนับคะแนนการเลือกตั้ง การเข้าร่วมเป็นกรรมการควบคุมการดูแลการเลือกตั้งหรือร่วมจัดสถานที่ในการเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการซื้อเสียง การติดตามรับฟังคำปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง

### **รูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมือง**

รูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีมากและแตกต่างกันไปแล้วแต่ระบบการเมือง ซึ่งนักคิดหลายท่านได้เสนอรูปแบบและประเภทของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้แตกต่างกันตามทรรศนะของแต่ละท่าน ซึ่งรวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

อัลมอนด์ และเพาเวล (Almond and Powell, 1966 อ้างถึงใน พิระพงษ์ พิพัฒน์เลิศสกุล, 2543 : 34) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ แบบจารีต

นิยม (Conventional) และแบบปฏิรูป (Unconventional) ซึ่งแต่ละรูปแบบได้แบ่งแยกออกเป็นแบบย่อยๆ ดังปรากฏในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของ อัลมอนต์ และเพาเวล

แบบจารีตนิยม (conventional)	แบบปฏิรูป (unconventional)
การใช้สิทธิเลือกตั้ง การพูดคุยถกเถียงทางการเมือง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ การติดต่อเป็นการส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่	การยื่นข้อเรียกร้อง การเดินขบวนประท้วง การเผชิญหน้าต่อสื่อ การละเมิดกฎระเบียบของสังคม การใช้ความรุนแรงทางการเมือง การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน การประทุษร้ายต่อบุคคล สงครามกองโจรและปฏิวัติรัฐประหาร
การใช้สิทธิเลือกตั้ง การพูดคุยถกเถียงทางการเมือง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ การติดต่อเป็นการส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่	การยื่นข้อเรียกร้อง การเดินขบวนประท้วง การเผชิญหน้าต่อสื่อ การละเมิดกฎระเบียบของสังคม การใช้ความรุนแรงทางการเมือง การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน การประทุษร้ายต่อบุคคล สงครามกองโจรและปฏิวัติรัฐประหาร

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบปกติธรรมดา เป็นไปในลักษณะที่ถูกต้องตามครรลอง หรือเป็นจารีตนิยมที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป แต่ลักษณะการมีส่วนร่วมแบบปฏิรูปนั้น ประชาชนจะมีกิจกรรมที่ไม่เป็นไปแบบปกติธรรมดาที่ปฏิบัติกันทั่วไป แต่เป็นการเรียกร้องประท้วงหรือเผชิญหน้าต่อสื่อโดยการใช้กำลังเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

มิลเบรท และ โกอเอล (Milbrath and Goel, 1977 อ้างถึงใน พิระพงษ์ พิพัฒน์เลิศสกุล, 2543 : 38) แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 6 รูปแบบ คือ

1. การเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่แยกจากกิจกรรมเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง แต่รวมได้กับกิจกรรมที่

เกี่ยวกับความรักชาติแบบต่างๆ เช่น การเคารพธงชาติ เคารพกฎหมาย การเสียภาษีและสนับสนุนให้ประเทศต่อต้านสงคราม มิลแบรทเห็นว่า การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นศรัทธาในระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตนเอง

2. เป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง (Party and campaign workers) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้เป็นการเข้าร่วมในพรรคการเมือง ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียง บริจาคเงินช่วยเหลือพรรคหรือผู้สมัคร ชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง เพื่อที่จะแก้ไขปรับปรุงชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้เป็นลักษณะแบบแผนของความสัมพันธ์ในขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ

3. เป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community activists) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ ได้แก่ การรวมตัวขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม โดยผู้มีบทบาทในชุมชนจะมีลักษณะคล้ายกับเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง เนื่องจากเป็นผู้มีความกระตือรือร้นสูง และมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูงเช่นเดียวกันที่แตกต่างก็คือ ผู้มีบทบาทในชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าผู้มีบทบาทในพรรคการเมือง

4. มีการติดต่อกับทางราชการ (Contacting officials) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้เป็นเรื่องเฉพาะ เช่น การเสียภาษี การขอรับข้อมูลข่าวสารของทางราชการ เป็นต้น การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้เกือบไม่ใช่ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริง ซึ่งไน และเวอร์บา (Nie and Verba, 1975 อ้างถึงใน สุรพล กระแสรัตน์, 2544 : 19) เรียกการมีส่วนร่วมแบบนี้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแคบ (parochial participation)

5. เป็นผู้ประท้วง (Protestors) ได้แก่ การเข้าร่วมเดินขบวนตามท้องถนนหรือก่อการจลาจล (ถ้าจำเป็น) โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขปัญหาบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างเปิดเผยต่อสาธารณชน การชุมนุมประท้วงต่อรัฐบาล รวมทั้งการปฏิเสธไม่ยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. เป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (Communicators) ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะผู้สื่อข่าว ได้แก่ การเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชน การให้ความสนใจกับทางราชการ และการเขียนจดหมายถึง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ กิจกรรมในแต่ละอย่างจะต้องแลกเปลี่ยนข่าวสารกันระหว่างในชุมชน ผู้สื่อข่าวมักมีการศึกษาสูงและจะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าพวกเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง หรือผู้รักชาติแต่จะไม่แสดงออกด้วยการประท้วง

กล่าวโดยสรุป มิลแบรท และโกเอล แบ่งรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 รูปแบบ คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเป็นเจ้าของที่พรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน เป็นผู้ติดต่อกับทางราชการ เป็นผู้ประท้วง และเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง

### ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถแบ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ โดยจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามาก (ฌรงค์ ลินส์วักด์, 2518 และ Milbrath, 1977 อ้างถึงใน บรรพต วีระชัย และเพ็ญศรี สุวรรณ, 2520 : 452 – 453) ปรากฏตามตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามแนวคิดของ ฌรงค์ ลินส์วักด์ และมิลแบรท

ฌรงค์ ลินส์วักด์	มิลแบรท
0 ไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และไม่รู้ความขึ้นไปทางการเมือง	0 ไม่ได้จำแนกไว้
1 ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	1 รับฟังข่าวสารการเมือง
2 การร่วมโดยทางอ้อม (เช่น อ่านหนังสือพิมพ์หรือดูโทรทัศน์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมือง ทัศนคติปัญหาการเมือง ทัศนคติที่มีต่อพรรคการเมือง	2 ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
3 ช่วยโฆษณาหาเสียง (เช่น แจกใบปลิว ทำแผนเลือกตั้ง)	3 ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนากันในเมือง
4 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง (อาจได้ หรือ ไม่ได้)	4 ชักชวนให้ผู้อื่นออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศสนับสนุน
5 ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง (เช่น ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี เป็นต้น)	5 ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
	6 ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
	7 บริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัคร
	8 ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง
	9 ช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
	10 เป็นสมาชิกพรรค
	11 เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
	12 ช่วยหาเงินให้พรรค
	13 สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
	14 เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับเลือกตั้ง

### ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

นักสังคมศาสตร์ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผล หรือเป็นสาเหตุของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยหาเหตุผลว่าเหตุใดสังคมหนึ่งจึงมีการขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรวดเร็ว แต่ในอีกสังคมหนึ่งยังมีลักษณะที่เกือบไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองเลย ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยบุคคลด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยคุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยนักสังคมศาสตร์ให้ทัศนะไว้สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ทัศนคติทางการเมือง ความเชื่อ แรงขับ บุคลิกภาพความต้องการทางด้านจิตใจและร่างกาย (มิลเบรท และ โกล, 1977 อ้างถึงใน พิระพงษ์ พิพัฒน์เลิศสกุล, 2543 : 41)

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ มีดังนี้ (มานะศรี ยงเจริญ, 2522 : 124-143)

2.1 ระดับการพัฒนา เมื่อสังคมมีการพัฒนา ก็จะขยายตัวไปสู่ความทันสมัย (Modernization) โดยมีการขยายตัวของเมือง (Urbanization) มีการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ (Industrialization) เมื่อมีการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ประชาชนก็จะมีระดับการศึกษาสูงขึ้น มีความคาดหวังและมีความทะเยอทะยานสูงขึ้น ก็เป็นเพราะเกิดจากความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติทางสังคม (Social mobilization) ขณะเดียวกันถ้าสังคมมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ต่ำ ประชาชนมีความคับข้องใจ หากความคับข้องใจนั้นได้รับการแก้ไข ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสร้างข้อเรียกร้องเข้าสู่ระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น (ฮันดิงตัน และเนลสัน, 1976 อ้างถึงใน สุรพล กระแสรัตน์, 2544 : 20)

2.2 กลุ่มการเมืองหรือสถาบันทางการเมือง เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มผลประโยชน์ของบุคคลการรวมตัวกันของบุคคลที่มีผลประโยชน์คล้ายคลึงกันเหล่านี้ จะผลักดันให้กลุ่มการเมืองหรือสถาบันทางการเมืองที่คนสนับสนุนดำเนินนโยบายการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของตนให้มากที่สุดจึงมีลักษณะการเข้าร่วมทางการเมืองในลักษณะต่างๆ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองใดการเมืองหนึ่ง การให้เงินสนับสนุนพรรคเป็นต้น

2.3 คุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนมากที่สุด ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม อายุ ความแตกต่างทางเพศ อาชีพ รายได้ ปัจจัยเหล่านี้สัมพันธ์สูงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการวิเคราะห์เอกสารข้างต้น พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมรวมทั้งปัจจัยด้านคุณลักษณะทางสังคมและ

เศรษฐกิจ อันประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ในด้านการเมืองการปกครอง ท้องถิ่น และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

สรุปได้ว่า นักสังคมศาสตร์ได้ศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และพบว่าปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ในด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น ทักษะคิดทางการเมือง ความเชื่อ แรงขับ บุคลิกภาพความต้องการทางด้านจิตใจและร่างกาย และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ระดับการพัฒนา กลุ่มการเมืองหรือสถาบันทางการเมือง และคุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

สรุป การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่สมาชิกของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งความคิดและการกระทำทางการเมืองตามความสมัครใจ โดยถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว มีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีมากและแตกต่างกันไปแล้วแต่ระบบการเมือง ซึ่งนักคิดหลายท่านได้เสนอรูปแบบและประเภทของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้แตกต่างกันตามทรรศนะของแต่ละท่าน

## แนวคิดการพัฒนาทางการเมือง

### แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองของนักรัฐศาสตร์

แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองนั้นเป็นวิธีการศึกษาการเมืองที่เกิดขึ้นร่วมสมัยกับการศึกษารัฐศาสตร์ในแนวพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioralism) ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่วิชา รัฐศาสตร์พยายามสร้างงานวิจัยที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาในสังคมจริงๆ ได้มองปัญหาอย่างมีจุดมุ่งหมายที่สามารถนำไปแก้ปัญหาได้จริง และทำให้รัฐศาสตร์กลายเป็นศาสตร์บริสุทธิ์ (Pure science) มากกว่าที่เป็นอยู่ในอีกภาษาหนึ่งก็คือ เวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่นักรัฐศาสตร์พยายามสร้างแนวทางในการศึกษาการเมืองที่ไม่ต้องหยิบบัญชีวิธีวิทยาแบบวิทยาศาสตร์ การทำสถิติมาใช้ในวงวิชาการรัฐศาสตร์ แนวคิดพัฒนาการเมืองมีการเรียนการสอนในระดับกระบวนทฤษฎี หรือในภาษาที่เป็นที่รู้จักมากกว่าคือเป็นวิธีวิเคราะห์การพัฒนาทางการเมือง (Political development approaches) ดังกล่าวซึ่งเป็นที่อิทธิพลทางทฤษฎีของนักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันแกเบรียล อัลมอนด์ (Gabriel Abraham Almond) ที่หยิบบัญชีวิเคราะห์มาจากวิธีวิเคราะห์โครงสร้างและหน้าที่ (Structural-functional approaches) ที่มองว่าการเมืองโดยรวมนั้น สามารถจะพัฒนาได้หากสมาชิกในสังคมมี “สำนึกพลเมือง (Civic culture)” หรือ “วัฒนธรรมพลเมือง (Civic culture)” ในการเข้าร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน (the participant political



culture) แต่หากสมาชิกในสังคมการเมืองวางเฉยทางการเมือง (the parochial political culture) หรือรับรู้แต่ไม่เข้าร่วมทางการเมือง (the subject political culture) การเมืองนั้นก็ด้อยพัฒนา (อ โนทัย วัฒนาพร, 2549 : 119)

นักรัฐศาสตร์คนสำคัญอีกคนหนึ่งในแนวคิดเรื่องการพัฒนาทางการเมือง คือ ลูเซียน พาย (Lucian W. Pye, 1966 อ้างถึงใน ลิจิต ซีระเวคิน, 2527 : 33-48) มองว่าการพัฒนาทางการเมืองนั้นเป็นโรคระบาดทางการเมืองอย่างหนึ่ง (Political syndrome) ที่มนุษย์ต้องการให้เกิดขึ้นกับระบบการเมืองการปกครองของรัฐ-ชาติตน เพราะสังคมการเมืองที่มีการพัฒนาการเมืองมาก โครงสร้างทางการเมืองจะสลับซับซ้อน มีการแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้าน (Differentiation of specialization) เป็นหน่วยเล็กๆ ที่ดำเนินการอย่างอิสระ (Subsystem Autonomy) แต่ยังคงประสานงานกับหน่วยใหญ่หรือรัฐอยู่เสมอ สังคมการเมืองที่มีพัฒนาการในทางการเมืองจะเคารพในความเท่าเทียม (Equality) สมาชิกในสังคมการเมืองจะมีสิทธิในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะหรือรูปแบบต่างๆ โดยเท่าเทียมกัน ภายใต้กฎระเบียบที่เป็นการทั่วไป (Generally) รวมถึงการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเรื่องของความสามารถของบุคคลไม่ใช่เป็นเรื่องของชาติตระกูล ที่สำคัญที่สุดคือ ระบบการเมืองสามารถที่จะตอบสนองข้อเรียกร้องจากเหล่าสมาชิกในสังคมการเมืองได้มากกว่า (Capacity) รวมทั้งสามารถเปลี่ยนแปลงเพื่อสนองต่อความต้องการของระบบ โครงสร้างทางสังคม โดยเอื้อต่อเป้าหมายใหม่ๆ ของระบบอีกด้วย (ลิจิต ซีระเวคิน, 2527 : 33-48)

ซามูเอล ฮันติงตัน (Samuel Huntington, 1969 : 31) สรุปว่าการพัฒนาการเมืองคือ ทฤษฎีการเมือง หรือกระบวนการที่มองว่าความสามารถที่ระบบการเมืองทำให้คนในสังคมสนับสนุนในกิจกรรมทางการเมือง และเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม โดยการระดมทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม โดยเป้าหมายของพัฒนาการเมืองคือการสร้างสถาบันเพื่อจัดระเบียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง” เป็นสำคัญ

สรุป แนวคิดการพัฒนาทางการเมืองนั้นเป็นวิธีการศึกษาการเมืองที่เกิดขึ้นร่วมสมัยกับการศึกษารัฐศาสตร์ในแนวพฤติกรรมศาสตร์ สังคมการเมืองที่มีพัฒนาการในทางการเมืองจะเคารพในความเท่าเทียม สมาชิกในสังคมการเมืองจะมีสิทธิในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะหรือรูปแบบต่างๆ โดยเท่าเทียมกันภายใต้กฎระเบียบของสังคม

#### ความหมายของการพัฒนาทางการเมือง

ลิจิต ซีระเวคิน (2527 : 35) ได้กล่าวไว้ว่าคำว่า การพัฒนาการเมือง (Political development) เป็นศัพท์ทางรัฐศาสตร์ที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง หลังจากที่เจ้าอาณานิคมได้ถอนกำลังออกไปจากประเทศที่ตนเคยเป็นเจ้าอาณานิคมมาก่อน พื้นที่ที่มีการถอนออกจากอดีต

อาณานิคมหลายประเทศกลับตกอยู่ในสภาพสงครามกลางเมือง มีการสู้รบกันระหว่างฝ่ายต่างๆ จนแยกออกเป็นหลายประเทศ ตัวอย่างที่ชัดที่สุดคืออินเดียซึ่งแยกออกเป็นอินเดียและปากีสถาน ต่อมาก็แยกเป็นประเทศบังคลาเทศอีกประเทศหนึ่ง สิ่งซึ่งทำให้เจ้าอาณานิคมหลายประเทศไม่เข้าใจก็คือ ก่อนการถอนออกไปนั้น ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญและข้อตกลงต่างๆ ไว้เป็นอย่างดี แต่ทันทีที่ถอนกำลังออกไปกลับกลายเป็นการต่อสู้ระหว่างเผ่าพันธุ์ ระหว่างกลุ่มซึ่งมีศาสนาต่างกัน และระหว่างกลุ่มซึ่งมีความขัดแย้งทางการเมืองและอุดมการณ์ เมื่อมีการพยายามหาคำตอบจากปรากฏการณ์ดังกล่าวโดยนักรัฐศาสตร์ก็ได้คำตอบสั้นๆ ว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นสะท้อนให้เห็นถึงการขาดการพัฒนาการเมือง

พาย (Lucian W. Pye, 1966 อ้างถึงใน ลิขิต ชีระเวทิน, 2527 : 33-48) กล่าวว่า ในวงวิชาการอเมริกันนั้น นิยามของการพัฒนาการเมืองเกิดขึ้นในช่วงที่พายเป็นประธานคณะกรรมการการเมืองเปรียบเทียบในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาการพัฒนาการเมืองมาตั้งแต่แรกเริ่มในช่วงต้นทศวรรษที่ 1960 พาย (Lucian W. Pye, 1966 อ้างถึงใน ลิขิต ชีระเวทิน, 2527 : 33-48) ได้พยายามศึกษาวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมือง และพบว่าประเด็นที่สำคัญๆ มากมายและค่อนข้างสลับซับซ้อนกว่าที่เขาคาดไว้ พาย จึงได้สรุปการพยายามนิยามการพัฒนาการเมืองที่มีอยู่ในวงวิชาการอเมริกันไว้ 10 ประการ คือ

1. การพัฒนาการเมือง คือ รากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ ในแง่การเมืองที่พัฒนาแล้วจะเปรียบเทียบปัจจัยที่สำคัญที่จะเอื้ออำนวยต่อความเจริญทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า หากระบบการเมืองมีการพัฒนาสูง จะส่งเสริมให้เกิดความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจจึงขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาการเมืองของแต่ละสังคม

2. การพัฒนาการเมือง คือ การเมืองของสังคมอุตสาหกรรม นั่นคือ มีการมองกันว่าการเมืองในประเทศอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการจะมีแบบแผนของพฤติกรรมของสมาชิกของสังคมในลักษณะที่มีเหตุผล แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า สังคมที่พัฒนาจนก้าวเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมได้นั้น ระบบการเมืองจะต้องมีระดับการพัฒนาสูง ดังนั้นลักษณะระบบการเมืองของสังคมอุตสาหกรรมคือรูปธรรมของระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว

3. การพัฒนาการเมือง เป็นความทันสมัยทางการเมือง แนวคิดนี้เชื่อมั่นว่า การพัฒนาการเมืองจะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองให้มีความทันสมัย (Political Modernization) กล่าวคือ จะต้องมีการแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างซับซ้อน จะต้องสร้างสรรค์ให้เกิดเอกภาพในอำนาจทางการเมือง และจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เรามักเกิดความสงสัยกันบ้างว่า การพัฒนาการเมืองกับการสร้างความทันสมัยทางการเมือง (Political Modernization) นั้นเป็นสิ่งที่เดียวกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ในประการนี้ บิลล์และฮาร์ดเกรฟ

(Bill, James A., and Hardgrave, Robert L, 1973 : 67) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า ความหมายของการพัฒนาการเมืองกับการเปลี่ยนหรือทำให้เป็นความทันสมัยทางการเมืองนั้น มีความหมายที่แตกต่างกันไม่มาก และมีการใช้แทนกันได้บ้าง แต่กระนั้น จุดเน้นของการพัฒนาจะพิจารณากันที่ความสามารถในการตอบสนองของระบบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นหรือความสัมพันธ์กับข้อเรียกร้องเป็นด้านหลัก แต่การเปลี่ยนแปลงหรือการทำให้เกิดความทันสมัยนั้น มุ่งดูที่การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการที่มนุษย์ควบคุมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องทางเทคนิควิทยาที่ตกทอดกันมาในช่วงระยะเวลาราว 400 ปีผ่านมานี้เอง

4. การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องการดำเนินงานของรัฐบาลความคิดนี้เกิดจากความเห็นที่ว่าแนวปฏิบัติทางการเมืองที่เกิดขึ้นอันถือได้ว่ามีลักษณะที่พัฒนาแล้วนั้นจะคล้อยจองกับมาตรฐานของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในรัฐชาติยุคใหม่ กล่าวคือ รัฐบาลเหล่านี้สามารถที่จะปรับตัวและดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ในระดับหนึ่ง แล้วยังสร้างลัทธิชาตินิยมอันถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ อีกนัยหนึ่งการพัฒนาการเมืองในแง่ก็คือการสร้างชาติ (Nation-building) นั่นเอง แนวคิดนี้หมายถึง การทำให้รัฐบาลมีอำนาจครอบคลุมทั้งประเทศ ประชาชนมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยใช้นโยบายชาตินิยมเห็นเครื่องมือสำคัญเพื่อให้เกิดความเป็นชาติอย่างแท้จริง

5. การพัฒนาการเมือง หมายถึงเรื่องราวของการพัฒนาระบบบริหารและกฎหมาย แนวความคิดต่อเนื่องมาจากความเห็นดีว่าการพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องการสร้างชาติ โดยแบ่งรูปแบบของการสร้างชาติออกเป็น 2 รูปแบบคือ การสร้างสถาบัน และการพัฒนาพลเมืองซึ่งทั้ง 2 รูปแบบนี้จะคล้อยจองกันในลักษณะหนึ่ง แนวความคิดนี้มุ่งที่การพัฒนาสถาบันบริหารและพัฒนาเครื่องมือของสถาบันนี้ไปพร้อมๆ กันด้วย นั่นคือการพัฒนากฎหมายเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยและประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม แนวทางนี้ชี้ให้เห็นว่า ระบบบริหารเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นแค่ไหน ขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาการเมือง ระบบการเมืองที่มีระดับการพัฒนาสูง จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหาร ตลอดจนชี้ให้เห็นว่า ระบบกฎหมายจะได้รับการพัฒนาเพื่อดำรงความยุติธรรมของสังคมและตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ภายใต้ระบบการเมืองที่มีการพัฒนา

6. การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของการระดมพลและการมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวความคิดนี้อ้างว่าการฝึกฝนและการให้ความสำคัญกับสมาชิกของสังคมในฐานะเป็นราษฎร ตลอดจนการส่งเสริมให้พวกเขาเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อรัฐชาติใหม่ และถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมือง และประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งในการศึกษาการพัฒนาการเมืองในแง่ก็คือ เรามักจะผูกพันลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองกับสิทธิใน

การออกเสียงเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยมากเกินไปจนมองข้ามการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่นๆ ด้วย หัวใจสำคัญของแนวคิดนี้คือ อำนาจทางการเมืองเป็นของประชาชน ดังนั้นประชาชนจะต้องแสดงบทบาทในการควบคุม กำกับ และตรวจสอบระบบการเมือง เพื่อให้แน่ใจว่าระบบการเมืองที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าว คือระบบการเมืองที่พัฒนา หรืออาจกล่าวได้ว่า แนวทางการพัฒนาทางการเมือง คือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง และทั่วถึง

7. การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของการพัฒนาประชาธิปไตย แนวความคิดนี้ค่อนข้างจะแคบ คือ มองว่าการพัฒนาการเมืองมีอยู่รูปแบบเดียว คือ การสร้างประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้จึงมีนักวิชาการหลายท่านวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นค่านิยมที่ลำเอียง มุ่งที่จะขัดแย้งค่านิยมทางการเมืองแบบตะวันตกให้กับประเทศด้อยพัฒนาซึ่งควรจะสนใจว่า “พัฒนา” ให้การเมืองของชาติก้าวหน้าได้อย่างไร มากกว่าที่จะสนใจว่าจะสร้างประชาธิปไตยอย่างตะวันตกได้อย่างไร ในขณะที่ค่านิยมของตนเองไม่เอื้อประโยชน์ให้เลย แนวคิดนี้สรุปอย่างชัดเจนว่า การพัฒนาทางการเมืองคือ การพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ยิ่งระบบการเมืองเป็นประชาธิปไตยมากเท่าใด ก็ย่อมแสดงว่ามีการพัฒนามากขึ้นเท่านั้น

8. การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของความมีเสถียรภาพและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นระเบียบ แนวทรรศนะนี้มีความลำเอียงในแง่ของค่านิยมแบบประชาธิปไตยน้อยลง คือมองว่าลักษณะการเมืองที่พัฒนาแล้วจะเกิดขึ้นในระบอบการเมืองใดก็ได้ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ นอกจากนี้ยังมองว่าประชาธิปไตยนั้นไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และไม่อาจก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองได้ การพัฒนาการเมืองในแง่นี้จึงเป็นลักษณะของการดำเนินชีวิตทางการเมืองที่ไม่วุ่นวายและเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผนนั่นเอง แนวคิดนี้สรุปให้เห็นได้ว่า ลักษณะของระบบการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกฎเกณฑ์กติกา จะก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง ทั้งนี้เพราะประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศ

9. การพัฒนาการเมือง เป็นเรื่องของกรรมผลและอำนาจ แนวความคิดนี้พัฒนามาจากความเห็นเก่าๆ ทั้งในเรื่องของสถาบันและเสถียรภาพทางการเมืองโดยมองว่าเหตุสำคัญที่จะก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองและทำให้สถาบันดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของระบบการเมืองเอง กล่าวคือ ถ้าระบบการเมืองใดสามารถที่จะระดมผลและอำนาจเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สามารถทำให้คนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนของระบบ และระบบเองก็สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ รวมทั้ง

สามารถแจกแจงทรัพยากรเหล่านี้อย่างเป็นทางการโดยได้รับการสนับสนุนจากประชาชนแล้ว ระบบการเมืองนั้นถือได้ว่าพัฒนาแล้ว

10. การพัฒนาการเมือง เป็นแง่หนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังที่เราได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การพัฒนาการเมืองนั้น จะผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม การที่ด้านใดด้านหนึ่งของสังคมแปรเปลี่ยนไปจนกระทบถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ ด้วย การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ก็ถือว่าเป็นลักษณะหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทั้งปวงของสังคม ฉะนั้นในการศึกษาการพัฒนาการเมืองจึงจำเป็นต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมพร้อมกันไปด้วย

นิยามของคำว่าพัฒนาการเมืองทั้ง 10 ประการเหล่านี้ พาย ไม่ได้พูดว่านิยามใดผิด หรือถูกมากกว่านิยามอื่นๆ แต่เป็นเพียงเขาต้องการเน้นถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมืองที่สำคัญๆ ตามแนวทฤษฎีของนักวิชาการในสำนักต่างๆ เท่านั้น ด้วยเหตุนี้แต่ละทฤษฎีจะย่อมที่จะต้องมียุติอยู่บ้างเป็นธรรมดา เช่น มองเพียงแต่ว่าการเมืองที่พัฒนาแล้วเป็นการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นต้น

นอกจากนี้ พาย พร้อมด้วยสมาชิกคณะกรรมการการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบ (Committee on Comparative Politics) ได้สรุปแนวความคิดของสำนักงานต่าง ๆ และสร้างลักษณะร่วม หรือสาระสำคัญของความหมายของการพัฒนาการเมือง จำแนกออกได้เป็น 3 ประการ โดยเรียกรวมกันว่า “โรคติดต่อของการพัฒนา (Development Syndrome)” ประกอบด้วย

1. ความชำนาญงาน (Differentiation) หมายถึง การที่องค์กรหรือหน่วยงานใด ๆ มีโครงสร้างที่แตกต่างกันไป มีหน้าที่จำกัดและมีความชำนาญงานเฉพาะด้าน โคลแมน (Coleman) กล่าวไว้ว่า Differentiation หมายถึง “กระบวนการซึ่งบทบาท ส่วนต่าง ๆ ของสถาบันและสมาคมที่มีการแยกแยะและมีความชำนาญงานเฉพาะด้านเพิ่มมากขึ้นในสังคมที่ดำเนินการสู่ความเป็นทันสมัย” นั่นคือ สังคมใดที่มีการพัฒนาการเมืองมาก จะยังมีโครงสร้างทางการเมืองที่สลับซับซ้อน ทำหน้าที่อันจำกัดตามความชำนาญเฉพาะด้าน แต่ลักษณะของการแยกแยะ โครงสร้างย่อยๆ ออกเป็นหน่วยเล็กๆ จำนวนมากนี้ไม่ใช่เป็นการก่อให้เกิดความแตกแยกหรือแต่ละหน่วยเล็กๆจะดำเนินการเป็นอิสระเอกเทศแต่ประการใด หน่วยเล็กๆ เหล่านี้ยังคงต้องประสานงานกับหน่วยใหญ่ของโครงสร้าง เพื่อร่วมมือการดำเนินงานให้บรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่องค์กรนั้น ๆ วางไว้ เราจึงพบว่าในสังคมดั้งเดิมจะมีความชำนาญงานเฉพาะด้านและระดับของความซับซ้อนขององค์กรน้อยกว่าสังคมสมัยใหม่ที่พัฒนาแล้วมาก ผู้ปกครองของสังคมดั้งเดิมจะทำหน้าที่ทั้งนิติบัญญัติ บริหารบัญญัติ และตุลาการบัญญัติ คือเป็นทั้งผู้ออกกฎหมาย นำกฎหมายมาบังคับใช้ และตัดสินความไม่มีองค์กรที่ทำหน้าที่โดยเฉพาะ หรือถ้าเราจะนำโครงสร้างของสังคมศักดินามาเปรียบเทียบกับสังคมสมัยใหม่ นั้นจะพบว่าในสังคมศักดินาจะมีระดับของความซับซ้อนขององค์กรน้อยกว่ามาก ในสมัยก่อนรัชกาลที่ 5 แห่งกรุง

รัตนโกสินทร์ของไทยนั้น เรามีองค์กรทางการเมืองซึ่งเทียบเท่ากระทรวงในปัจจุบันเพียง 4 องค์กร คือ เวียง วัง คลัง และนา เท่านั้น แต่ปัจจุบันสังคมเราได้วิวัฒนาการมีการแจกแจงหน้าที่ใหม่ๆที่เกิดขึ้นให้กับองค์กรซึ่งตั้งขึ้นมาใหม่เพื่อที่จะสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการใหม่ๆที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้เราจึงมีกระทรวงต่าง ๆ มากมาย และแต่ละกระทรวงยังแยกหน่วยงานย่อยออกไปอีกมาก จึงนับได้ว่าสังคมปัจจุบันพัฒนาการมากกว่าสังคมในอดีตมาก

2. ความเท่าเทียม (Equality) หมายถึง ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแยกออกเป็น 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นความเสมอภาคในฐานะที่เป็นราษฎรซึ่งมีสิทธิในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะหรือรูปแบบต่างๆ โดยเท่าเทียมกัน ประการที่สองคือ ความเท่าเทียมกันภายใต้กฎระเบียบที่เป็นสากลอันเดียวกัน หมายความว่า ราษฎรที่ทำผิดก็จะต้องได้รับโทษไม่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่เป็นอภิสิทธิ์ชนอยู่เหนือกฎหมายได้ ส่วนประการที่สามคือ ปทัสถานที่มีหลักเกณฑ์อยู่บนความสัมฤทธิ์ผล กล่าวคือ การเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเรื่องของความสามารถของบุคคล ไม่ใช่เป็นเรื่องของชาติตระกูลสูงหรือต่ำ หรืออาจกล่าวได้ว่า ราษฎรในสังคมที่พัฒนาแล้วจะมีความเท่าเทียมกันในโอกาสบนเงื่อนไขของความสามารถนั่นเอง

3. ความสามารถ (Capacity) หมายถึง ความสามารถของระบบการเมือง ในการที่จะสนองตอบต่อข้อเรียกร้องจากเหล่าสมาชิก สามารถกำจัดข้อขัดแย้ง แก้ไขความตึงเครียดที่เกิดขึ้นในสังคมและยังก่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆ หรือนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงยังไม่ขาดสายด้วย จึงเห็นได้ว่าคำว่าความสามารถของระบบในแง่นี้หาได้มีความหมายเฉพาะในเรื่องของความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไป แต่ยังหมายถึงความสามารถของระบบในการที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมบางอย่างเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของระบบเอง ความสามารถในการสร้างสิ่งใหม่ๆ ปรับปรุงแก้ไขและสามารถดำเนินการให้การเปลี่ยนแปลงใหม่นี้เอื้ออำนวยต่อเป้าหมายใหม่ๆ ของระบบอีกด้วย รัฐบาลของประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น จะมีประสิทธิภาพในการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในด้านต่างๆ ได้ดี สามารถที่จะน่านโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการของความเป็นเหตุเป็นผล และหลักการทางโลกในการบริหารงานด้วย

ด็อด (Dodd C.H., 1973 : 78) นักรัฐศาสตร์สาขาการเมืองเปรียบเทียบชาวอังกฤษก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่พยายามให้คำจำกัดความของคำว่า “การพัฒนาการเมือง” ซึ่งเขาพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับคำว่า “ความเป็นทันสมัยทางการเมือง” (Political Monetization) Dodd อ้างว่าการพัฒนาการเมืองนั้นหมายรวมถึงลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลในเป้าหมายที่ระบุไว้แล้ว เช่น เสรีประชาธิปไตย คอมมิวนิสต์ หรือรัฐอิสลาม

2. มีกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงโดยทั่วๆ ไปในแวดวงการเมือง ซึ่งเกี่ยวเนื่องอย่างใกล้ชิดกับส่วนอื่นๆ ของสังคมอันประกอบไปด้วย

2.1 การขยายขยายและการรวมศูนย์อำนาจในการปกครองและมีความแตกต่างซับซ้อน ตลอดจนความชำนาญเฉพาะด้านของโครงสร้างและหน้าที่ทางการเมือง ความแตกต่างซับซ้อนเหล่านี้หากก่อให้เกิดความแตกแยกไม่ แต่จะนำมาซึ่งการประสานงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของระบบ

2.2 จำนวนพลเมืองที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองเพิ่มมากขึ้น

2.3 จำนวนพลเมืองที่สังกัดตนเองกับระบบการเมืองเพิ่มมากขึ้น

3. ระบบการเมืองนั้นมีความสามารถที่จะ

3.1 แก้ปัญหาที่มีอยู่และเกิดขึ้นมาใหม่ได้

3.2 ริเริ่มและคงไว้ซึ่งนโยบายใหม่ๆ เพื่อการดำเนินงานในสังคม และจัดตั้งโครงสร้างใหม่ๆ ขึ้นมาหรือปฏิรูปของเก่าเพื่อนที่จะได้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความสามารถในการเรียนรู้ว่าจะปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองและจัดตั้งโครงสร้างทางการเมืองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ

ไอเซนสแตดท์ (Eisestadt S.N.) ได้ศึกษาระบบราชการกับการพัฒนาทางการเมือง และได้สรุปแนวความคิดเรื่องการพัฒนาการเมืองไว้ว่า ได้แก่ ระบบการเมืองที่สามารถดูดกลืน (Absorb) ตัวแปรต่าง ๆ และสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่างๆ ของข้อเรียกร้องทางการเมืองและองค์กรทางการเมืองได้ การพัฒนาการเมืองยังรวมไปถึงความชำนาญหรือทักษะของระบบในการจัดการกับปัญหาแปลกๆ ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากระบบเอง และจากภายนอกด้วย

แนวความคิดของ Eisenstadt จึงมองการพัฒนาการเมืองไปในสองทรรณะ คือ ประการแรก เขาเน้นที่การตัดสินใจของผู้นำทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของเหล่าสมาชิกของสังคม และสมาชิกเหล่านี้จะพยายามใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้นำด้วย ประการที่สองเขาเน้นที่วิธีการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์โดยจะอยู่ในรูปแบบต่างๆ ของประเด็นทางการเมือง ซึ่งระบบเองจะต้องแก้ไข หรือสนองตอบต่อความต้องการในลักษณะต่างๆ กันไป

ซามูเอล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) มองว่า การเมืองเป็นเรื่องของการขัดแย้งในสังคม เมื่อมีการขัดแย้งเกิดขึ้นจึงนำไปสู่การสร้างสถาบันทางการเมือง โดยหวังที่จะใช้สถาบันนี้เป็นตัวแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านั้น ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคมจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาบันทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ Huntington จึงมีความเชื่อว่าการพัฒนาการเมืองก็คือการสร้างสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป และกระบวนการสร้างสถาบันทางการเมืองนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ Political Institutionalization หมายความว่า โดยสรุปว่า สถาบันทางการเมืองที่มี

ประสิทธิภาพสูงจะต้องมีลักษณะ 4 ประการ คือ มีความยืดหยุ่นสูง มีความซับซ้อนมาก มีความเป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ และมีความกลมกลืนมาก

จึงอาจจะสรุปได้ว่า Huntington เน้นการพัฒนาการเมืองที่ประสิทธิภาพ หรือความสามารถของระบบในการที่จะดูดกลืน และจัดระเบียบแบบแผนของการเข้ามีส่วนร่วมของคนกลุ่มใหม่ๆ รวมทั้งความสามารถของระบบในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมในสังคมด้วย แต่ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงจะต้องดำเนินไปในลักษณะที่สามารถควบคุมดูแลได้โดยไม่ก่อให้เกิดภาวะไร้เสถียรภาพต่อระบบที่เป็นอยู่ด้วย ดังนั้นสภาพการพัฒนาการเมืองในทศวรรษนี้จึงมีตัวแปรที่จะต้องนำมาพิจารณาอยู่ 2 ประการ คือ ขอบข่ายของการสนับสนุนที่ประชาชนพึงมีต่อระบบการเมือง และระดับของความเป็นสถาบัน (Level of Institutionalization) ของระบบการเมืองเอง ระบบการเมืองที่พัฒนาแล้วก็คือระบบการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในสังคมอย่างกว้างขวาง และจะต้องเป็นระบบที่เป็นที่ยอมรับในประสิทธิภาพในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสนองต่อความต้องการที่เกิดขึ้นในสังคมได้ นั่นเอง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 38) มีทศวรรษในการทำงานเดียวกับ Huntington โดยเน้นที่ความสามารถของระบบการเมืองในการตอบสนองความต้องการของประชาชน

“การพัฒนาการเมืองไม่ว่าจะเกิดขึ้นในประเทศใด มีการปกครองระบบใด (ประชาธิปไตย สังคมนิยมประชาธิปไตย สังคมนิยมมาร์กซิสต์) นั้น หมายถึงการที่สถาบันทางการเมืองของประเทศนั้นๆ มีความคล่องตัว และมีความสามารถและอำนาจพอที่จะตอบสนองต่อความต้องการที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอจากประชาชนภายในประเทศนั้นได้ รัฐบาลของประเทศนั้นๆ จึงต้องมีสามารถในการปฏิบัติหน้าที่และภารกิจใหม่ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเอง ให้บรรลุล่ว่งไปด้วยดี อนึ่งความสามารถเช่นว่านี้จะต้องมีเพิ่มมากขึ้นเป็นปฏิภาคกับความต้องการหลายๆ ด้านของประชาชนด้วย การเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นในทางใดนั้นจะเกิดขึ้นภายในกรอบของระบบการเมืองนั้นๆ โดยระบบการเมืองสามารถดำเนินไปได้โดยมีความต่อเนื่องหรือชะงักงันน้อยที่สุด

สรุปความหมายของการพัฒนาทางการเมือง หมายถึง ระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ก็คือระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ นักการเมืองและผู้บริหารอย่างใกล้ชิด ระบบการเมืองดังกล่าวจึงจะถือว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง



### องค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมือง

สมบัติ ชำรงรัฐวงศ์ (2539 : 35 – 36) ได้สรุปองค์ประกอบอันเป็นสาระสำคัญของการพัฒนาทางการเมือง จากแนวคิดข้างต้นออกเป็น 5 ประการดังนี้

1. ความเสมอภาค (Equality) คือ ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในการใช้สิทธิทางการเมือง และในการร่วมกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคตามกฎหมาย กฎหมายจะต้องมีผลบังคับใช้ต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะฐานะร่ำรวย หรือยากจนจะต้องได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ความเสมอภาคยังครอบคลุมไปถึงความเสมอภาคทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2. ความสามารถของระบบการเมือง (Capacity) หมายถึง ความสามารถที่ระบบการเมืองจะสนองต่อความต้องการของประชาชนในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ถ้าระบบการเมืองมีสมรรถนะสูง นโยบายสาธารณะที่เกิดจากกระบวนการตัดสินใจของระบบการเมืองจะผลักดันให้มีการพัฒนาประเทศทุกด้าน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้สมรรถนะของระบบการเมืองยังครอบคลุมไปถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency and Effectiveness)

3. การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่าง และมีความชำนาญเฉพาะ (Differentiation and Specialization) เป้าหมายของการพัฒนาระบบการเมือง จะต้องส่งเสริมให้โครงสร้างทางการเมืองมีความแตกต่างกันตามภารกิจ และมีความชำนาญเฉพาะในการปฏิบัติภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้นหน่วยงานต่างๆของรัฐจะต้องจัดตั้งให้เหมาะสมกับภารกิจที่รับผิดชอบ จะได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจจากบริการของรัฐ

4. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผล (Secularization of Political Culture) โดยทั่วไปสังคมแบบดั้งเดิมที่ปกครองแบบอำนาจนิยม มักปลูกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในจารีตประเพณีโดยไม่มีเหตุผล ยึดถือโชคลาง ปลูกฝังให้ประชาชนเห็นว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีบุญบารมี ส่วนประชาชนที่ยากจนเป็นเพราะกรรมเก่าแต่ชาติปางก่อน ดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองจึงเน้นส่งเสริมให้ประชาชนใช้เหตุผลในการดำรงชีวิต มีเหตุผลในการกำกับดูแล ตรวจสอบระบบการเมืองอย่างใกล้ชิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผลจะพบในสังคมอุตสาหกรรม ที่ประชาชนค่อนข้างมีการศึกษาดี และประชาชนเป็นชนชั้นกลางมาก

5. ความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy) องค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ความเป็นอิสระของระบบย่อย ระบบการเมืองใดก็ตามที่มีระบบ

ย่อยที่มีความเป็นอิสระน้อย หรือไม่มีความเป็นอิสระเลย แสดงว่า ระบบการเมืองนั้นเป็นระบบศูนย์รวมอำนาจ (Centralization) ลักษณะการรวมศูนย์อำนาจ จะทำให้ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของประชาชนและการให้บริการล่าช้า เพราะผู้บริหารอยู่ห่างไกลจากจากสภาพปัญหาอันแท้จริงของประชาชน และความผูกพัน (Commitment) ในการตอบสนองความต้องการของประชาชน ถ้าระบบการเมืองเป็นการกระจายอำนาจ (Decentralization) จะทำให้ระบบย่อยมีความเป็นอิสระสูง เช่น หน่วยงานระดับล่างมีอิสระในการปกครองตนเอง ตลอดจนมีอิสระในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาชีวิตและชุมชนของตน ดังนั้นความเป็นอิสระของหน่วยย่อยต่างๆ ได้แก่ การให้อิสระแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น ระบบพรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์

สรุปองค์ประกอบอันเป็นสาระสำคัญของการพัฒนาทางการเมือง ประกอบด้วย ความเสมอภาคของประชาชน ความสามารถของระบบการเมือง การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่าง และมีความชำนาญเฉพาะ การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผล ความเป็นอิสระของระบบย่อย

### แนวทางในการพัฒนาทางการเมืองของไทยให้เป็นประชาธิปไตย

การพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ โดยมีแนวทางที่สำคัญดังนี้

1. การปฏิรูปทางการเมือง อันได้แก่ การแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย การพัฒนาระบบรัฐสภา การพัฒนาระบบพรรคการเมือง การพัฒนาระบบการเลือกตั้ง การพัฒนาระบบการตรวจสอบทางการเมือง การป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง ฯลฯ

2. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ประเด็นนี้สำคัญมาก ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาทางการเมือง ให้เป็นประชาธิปไตย นั่นคือต้องปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกมีความรู้ ความเข้าใจคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย และหวงแหนระบอบประชาธิปไตย ต่อต้านระบอบเผด็จการ แต่การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและต้องมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพ และมีความตั้งใจจริงจากผู้นำทางการเมือง และต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ใช้ความพยายาม ความอดทน ความจริงใจ และความจริงจัง

3. การพัฒนาระบบการศึกษา ทั้งนี้เพราะเรามีความเชื่อว่าระบบการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และกล่อมเกลாதองการเมือง (Political Socialization) แก่คนได้ดีที่สุดวิธีหนึ่ง ทั้งการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ในทางทฤษฎี และในทางปฏิบัติ ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน การศึกษาในระบบโรงเรียน ในทางทฤษฎีนั้นเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน เรียนรู้เรื่องปรัชญา หลักการ รูปแบบของประชาธิปไตย ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันในทางปฏิบัติต้องมีการฝึกปฏิบัติวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โดยผ่านกิจกรรมการเรียน

การสอน เสริมหลักสูตรต่างๆ เพื่อหล่อหลอมให้นักเรียน นักศึกษาได้ซึมซับคุณค่าของประชาธิปไตยโดยตรง ส่วนการศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ Internet หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ตลอดจนครอบครัวก็สามารถให้การเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เป็นวิถีชีวิตกับสมาชิกในครอบครัวได้ เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น การประชุมปรึกษาหารือการรับฟังความคิดเห็น การฟังเสียงข้างมากที่มีเหตุผล ฯลฯ ถึงแม้การพัฒนาการศึกษาจะเห็นผลช้ากว่าการพัฒนาด้านอื่นๆ ก็ตาม แต่ในปัจจุบันถือว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะให้บรรลุผลตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้นั้น เราจะต้องหันมาพัฒนาระบบการศึกษากันอย่างจริงจัง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา (ภาคบังคับ 12 ปี) มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา พยายามยกระดับการศึกษาของคนในสังคมให้สูงขึ้น ทดเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

สรุปแนวทางการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย จะต้องเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในเรื่องระบอบประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง ซึ่งจะต้องบูรณาการให้สอดคล้องประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

#### แนวคิดการบริหารการพัฒนา

#### แนวคิดของฮันติงตัน

นักวิชาการบางคนมีการคัดค้านการใช้มโนทัศน์ (Concept) แห่ง “การพัฒนาทางการเมือง” โดยเฉพาะแซมมวล ฮันติงตัน แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Samuel Huntington, 1971, pp.283-322) ฮันติงตัน เห็นว่าความหมายของการพัฒนาทางการเมืองไม่ชัดเจน และไม่อาจทำให้ชัดเจนได้ ดังนั้น ฮันติงตันเสนอให้ใช้แนวพินิจ (Approach) แห่งการเปลี่ยนแปลงทั่ว ๆ ไปและโดยเฉพาะแนวพินิจแห่ง “การเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นพลวัตหรือสมัยใหม่” (Modernization) ฮันติงตันเสนอให้ศึกษา คือ 5 องค์ประกอบ (Components) สำคัญของระบบการเมือง ได้แก่ 1) วัฒนธรรมทางการเมือง 2) โครงสร้างทางการเมือง 3) กลุ่มต่าง ๆ 4) ความเป็นผู้นำ และ 5) นโยบาย จะอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ 1) ค่านิยม 2) ทศนคติ 3) แนวการพิจารณาหรือการตีความเรื่องราวต่างๆ (แห่งนิทานเรื่อง “ปรัมปรา” เกี่ยวกับจักรๆ วงศ์ๆ และ 4) ความเชื่ออันเกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองและมีความโดดเด่นอยู่ในสังคม

2. โครงสร้างทางการเมือง ได้แก่ การจัดองค์การแบบเป็นทางการ ซึ่งสังคมใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ เช่น 1) พรรคการเมือง 2) การแบ่งออกเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร 3) ระบบราชการ

3. กลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ การรวมตัวทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะ เป็นแบบเป็นทางการ (formal) หรือไม่เป็นทางการ (informal) ซึ่งมีส่วนร่วมทางการเมืองมากบ้างน้อยบ้าง

4. ความเป็นผู้นำ ทั้งในฐานะบุคคลคนเดียวและในฐานะกลุ่ม

5. นโยบาย ได้แก่ รูปแบบแห่งกิจกรรมของรัฐบาลซึ่งใช้ในการกระจายผลประโยชน์และการลงโทษคนหรือชุมชน

ข้อวิจารณ์ของฮันติงตัน มี 3 ประการ

ประการแรก น่าจะถือว่า “การพัฒนาทางการเมือง” เป็นส่วนหนึ่งของการเข้าสู่ “ความทันสมัยทางการเมือง” หรือความเป็นการเมือง “สมัยใหม่”

ประการที่สอง องค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมืองมีต่าง ๆ กัน แต่ไม่ได้ระบุให้ชัดเจนว่า ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันอย่างไร

ประการที่สาม ไม่มีความชัดเจนว่า มโนทัศน์ “พัฒนาทางการเมือง” เป็นการอธิบายสภาวะหรือเป็นการคาดการณ์สภาพอนาคตอันไกลโพ้น

ส่วนนักวิชาการอื่น ๆ อีกหลายคนก็ยังเห็นประโยชน์ของการใช้มโนทัศน์พัฒนาทางการเมือง ตัวอย่าง ได้แก่ หนังสือ เช่น

1. Charles W. Anderson, et al. Issues of Political Development. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1967.

2. หนังสือต่าง ๆ โดยการสนับสนุนของ Committee on Comparative Politics of the Social Science Research Council แห่งสหรัฐอเมริกาภายใต้หัวข้อ Studies in Political Development ซึ่งจัดพิมพ์โดย Princeton University Press เช่น

a) James S. Coleman, ed. Education and Political Development.

b) Joseph La Palombara, ed. Bureaucracy and Political Development.

3. Leonard Binder, et al. Crises and Sequences in Political Development Princeton, N.J. : Princeton University Press, 1974.

4. Gary D. Brewer and Ronald D. Brunner, eds. Political Development and Change. New York : Free Press, 1975.

**มติหรือทศมติแห่งการพัฒนาทางการเมือง**

การพัฒนาทางการเมืองตามแนวของนักวิชาการชื่อ ลูเซียน พาย (Lucian W. Pye., 1966 - 33-48) ได้กำหนดไว้ 10 ข้อ หรือทศมติดังนี้

1. “บุพลักษณะ” (prerequisites) หรือรากฐานอยู่ที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ
2. การเมืองแบบที่มีอยู่ในประเทศอุตสาหกรรม
3. ความทันสมัยทางการเมือง
4. สังคมเข้าสู่สภาพแห่งการจตุรงค์การเป็นรัฐประชาชาติหรือเป็นชาติ-รัฐ
5. การพัฒนาการบริหารและกฎหมาย

6. การเร่งระดมสรรพกำลัง (mobilization) และการเข้าไปมีส่วนร่วมแบบต่าง ๆ หรือระดับต่าง ๆ ทางการเมืองของมวลชนคนจำนวนมาก
7. การพยายามสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย
8. การที่บ้านเมืองมีเสถียรภาพ และการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย (stability and orderly change)
9. การเร่งระดมพลังด้านต่าง ๆ และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
10. เป็นมิติ หรือด้านหนึ่งของการเปลี่ยนทางสังคมซึ่งมีหลายด้านรวมทั้งด้านวัฒนธรรม

## กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งของท้องถิ่น

### กฎหมายการเลือกตั้ง

#### หมวด 1 คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 6 คณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีองค์ประกอบ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม มีวิธีการสรรหาและการให้ความเห็นชอบวาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

มาตรา 7 กรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินที่ตนมอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา 8 การประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีกรรมการการเลือกตั้งมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคน จึงจะเป็นองค์ประชุม ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งคนใดไม่อาจมาประชุมได้ ให้จัดแจ้งเหตุนั้นไว้ในรายงานการประชุม

การลงมติในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ใช้คะแนนเสียงข้างมาก เว้นแต่การลงมติด่วนิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง ให้ใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุมโดยประธานในที่ประชุมและกรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุมต้องลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติและให้กรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งมีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ในกรณีที่ใช้คะแนนเสียงข้างมากถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งไม่มาประชุม ให้กรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุมเลือกกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 9 ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการการเลือกตั้ง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการการเลือกตั้งเลือกกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 10 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือสนับสนุนการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(2) ออกประกาศหรือวางระเบียบกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็น หรือดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งการดำเนินการของรัฐในการสนับสนุนให้การเลือกตั้งมีความเสมอภาค และมีโอกาสทัดเทียมกันในการหาเสียงเลือกตั้ง

(4) วางระเบียบเกี่ยวกับการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้งตามมาตรา 25

(5) วางระเบียบเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามมิให้ปฏิบัติของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการตอบข้อหารือของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ โดยต้องตอบข้อหารือภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับข้อหารือ และจะปฏิเสธไม่ตอบข้อหารือเพราะเหตุที่เรื่องนั้นยังไม่เกิดขึ้นมิได้

(6) วางระเบียบหรือให้ความเห็นชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ในเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งหรือโยกย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่แทน

(ข) ให้ความเห็นชอบในการอนุมัติให้ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น

(ค) วางระเบียบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของรัฐหรือบุคลากรของรัฐ เพื่อกระทำการใดซึ่งจะมีผลต่อการเลือกตั้ง หรือให้ความเห็นชอบในการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึง

การรักษาประโยชน์ของรัฐ รวมทั้งคำนึงถึงความสุจริตและเที่ยงธรรมความเสมอภาค และโอกาสที่ทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง

(7) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมือง โดยเปิดเผยและการควบคุมการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ โดยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(8) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(9) ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและการเลือกตั้งแบบสัดส่วน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(10) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(11) ส่งเรื่องไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา ในกรณีที่เกิดกรรมการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง

(12) สั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งหรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(13) ประกาศผลการเลือกตั้ง ผลการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา และผลการออกเสียงประชามติ

(14) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้งตามมาตรา 25 ทั้งนี้ การจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(15) วางระเบียบเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การสนับสนุนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการออกเสียงประชามติ

(16) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

(17) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมาตรา 11 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา 10 (1) (7) (10) หรือ (12) คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจขอให้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง สอบบัญชีของพรรคการเมือง โดยอาจขอให้ตรวจสอบอย่างเร่งด่วนในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งด้วยก็ได้

(2) ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแจ้งรายงานการทำธุรกรรมของพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งให้ทราบ หรือให้ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่น แจ้งให้ทราบถึงการโอนหรือการเบิกจ่ายเงินในกรณีดังกล่าว ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งร้องขอ ทั้งนี้ ภายในเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และมีให้นำบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามหน่วยงานใดเปิดเผยข้อมูลในความครอบครอง มาใช้บังคับกับการแจ้งข้อมูลตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งร้องขอ



มาตรา 12 เมื่อมีการกล่าวหาหรือความปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยมีเหตุอันสมควร ว่ามีการกระทำใดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือจะมีผลให้การดำเนินการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติไม่เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนหรือสอบสวนตามอำนาจหน้าที่โดยเร็ว ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 13 เมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลใดดำเนินการด้านธุรกรรมทางการเงินผลิตหรือเตรียมการผลิตวัสดุอุปกรณ์ที่อาจใช้ในการจัดการเลือกตั้งโดยไม่มีอำนาจ ใช้เงินหรือทรัพย์สินหรืออิทธิพลคุกคาม เพื่อให้คุณให้โทษแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง หรือดำเนินการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด เพื่อให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นระงับการดำเนินการนั้นไว้เป็นการชั่วคราวภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินหกสิบวัน

ผู้ได้รับคำสั่งตามวรรคหนึ่งมีสิทธิร้องขอต่อศาลฎีกาให้เพิกถอนคำสั่งนั้นได้ และถ้าศาลฎีกาเห็นว่าการดำเนินการของบุคคลนั้นมิได้เป็นไปเพื่อให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนคำสั่งนั้น

มาตรา 14 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะอนุกรรมการ บุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายได้หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง ค่าตอบแทน และการสงเคราะห์อื่นรวมทั้งวิธีปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคลตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 15 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามมาตรา 14 ให้มีจำนวนจังหวัดละห้าคน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งจากผู้มีความเป็นกลางทางการเมืองมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติตามมาตรา 16 ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 17 และได้รับการสรรหาตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ตามวรรคหนึ่งให้สรรหาและแต่งตั้งจากผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดนั้นเป็นหลัก โดยให้คำนึงถึงความหลากหลายของอาชีพ การมีส่วนร่วมของสตรี และความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลาด้วยกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

มาตรา 16 กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันที่สมัครหรือวันที่ให้ความยินยอมในการเสนอชื่อ

(3) คุณสมบัติอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

มาตรา 17 กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้อง ไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(1) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(2) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมืองในระยะห้าปีก่อนดำรงตำแหน่ง

(3) เป็นผู้พิพากษา ตุลาการ ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(4) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(5) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(6) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(7) ดิฉยาสเสพติดให้โทษ

(8) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือเสียสิทธิเนื่องจากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

(9) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(10) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันที่สมัคร หรือวันที่ให้ความยินยอมในการเสนอชื่อ เว้นแต่ในความคิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(11) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(12) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(13) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเนื่องจากจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

(14) เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 274 ของรัฐธรรมนูญ

(15) ลักษณะต้องห้ามอื่นที่อาจมีผลทำให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ไม่มี  
ความเป็นกลาง หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

มาตรา 18 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคนหรือพรรคการเมืองซึ่งมีหลักฐาน  
อันควรเชื่อได้ว่ากรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดผู้ใดขาดคุณสมบัติตามมาตรา 15 หรือมาตรา 16  
หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 17 อาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้  
คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งได้ ทั้งนี้  
หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดเมื่อได้รับคำร้อง  
ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสอบสวนและวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน  
เก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง ในการนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจส่งยุติเรื่องหรือสั่งให้  
กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดผู้นั้นระงับการปฏิบัติหน้าที่ไว้พลางก่อนเป็นเวลาตามที่  
คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด หรือให้พ้นจากตำแหน่งได้

มาตรา 19 คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง  
ประจำจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) อำนวยการการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ รวมทั้งสนับสนุนการสรรหา  
สมาชิกวุฒิสภา ที่กระทำภายในจังหวัดนั้น

(2) เสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต่อ  
คณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิออกเสียง  
ประชามติ

(4) เสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาแต่งตั้งบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่  
เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การสนับสนุนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการออกเสียงประชามติ  
ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(5) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลให้ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ  
การเลือกตั้งประจำจังหวัดตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(6) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การสนับสนุน การสรรหา  
สมาชิกวุฒิสภา กำกับดูแลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตคณะกรรมการ  
การเลือกตั้งท้องถิ่น และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กำกับดูแล  
การดำเนินงานของพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมือง

(7) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ  
รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาแก่

ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

(8) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 20 ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสนับสนุนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการออกเสียงประชามติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่ หรือให้หน่วยงานดังกล่าวมีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการอันจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสนับสนุนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการออกเสียงประชามติ ได้ตามที่เห็นสมควร

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 10 (8) ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่า ผู้นั้นกระทำความผิดทางวินัย และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยของผู้นั้นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และแจ้งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบต่อไป

ถ้าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามวรรคสองเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินการเลือกตั้งการสนับสนุนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการออกเสียงประชามติ ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 21 ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้มีอำนาจแจ้งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการสืบสวน หรือแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนและให้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลทั้งในทางแพ่งทางอาญา หรือทางปกครอง โดยให้ถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นและให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินคดีในศาล คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้กรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง

เลขาธิการพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดำเนินการแทนได้ และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ อำนาจความสะดวกและเร่งรัดให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

มาตรา 22 การฟ้องคดีเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครองของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ดำเนินการตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งและมิใช่การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุด

มาตรา 23 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากหลักฐานทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร แยกเป็นรายจังหวัดไว้เป็นประจำ ทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิตรวจสอบและขอแก้ไขให้ถูกต้องได้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจขอเชื่อมโยงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรเพื่อนำมาดำเนินการจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรืออาจมอบหมายให้นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหรือบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเป็นผู้จัดทำแทนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 24 ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา ทราบเหตุแห่งการร้อง การคัดค้าน หรือการกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสสมาชิกรัฐสภาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในกรณีที่ผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา ไม่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงหลักฐาน หรือไม่มาให้ถ้อยคำ ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิในการชี้แจง แสดงหลักฐาน หรือให้ถ้อยคำ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการต่อไปได้

กรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนที่ลงมติวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใดต้องลงลายมือชื่อในหนังสือลงมติในเรื่องนั้น และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำคำวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งต้องทำเป็น

หนังสือระบุข้อเท็จจริงและเหตุผล พร้อมทั้งลงลายมือชื่อของกรรมการเลือกตั้งทุกคนที่พิจารณาวินิจฉัยในกรณีที่กรรมการเลือกตั้งผู้ใดลงมติวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใดแล้ว แต่ยังมีได้ลงลายมือชื่อในคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องนั้น เนื่องจากพ้นจากตำแหน่งหรือมีเหตุจำเป็นอื่นที่ไม่อาจลงลายมือชื่อได้ให้ประธานกรรมการเลือกตั้งบันทึกเหตุอันไว้ในคำวินิจฉัยชี้ขาดแทนการลงลายมือชื่อของกรรมการเลือกตั้งผู้นั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่ประธานกรรมการเลือกตั้งและกรรมการเลือกตั้งอีกจำนวนหนึ่งไม่อาจลงลายมือชื่อได้ ให้กรรมการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่เป็นผู้บันทึกเหตุ และถ้าเป็นกรณีที่กรรมการเลือกตั้งทั้งหมดไม่อาจลงลายมือชื่อได้ ให้เลขาธิการเป็นผู้บันทึกเหตุ

วิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด ตลอดจนการยื่นคำร้องต่อศาลให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 25 องค์การเอกชนใดที่มีความประสงค์จะช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการเลือกตั้งในการตรวจสอบการเลือกตั้งหรือการดำเนินการตามมาตรา 10 (14) ให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการเลือกตั้งตรวจสอบแล้วเห็นว่าองค์การเอกชนนั้นมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานดังกล่าวได้ ให้คณะกรรมการเลือกตั้งมีอำนาจรับรององค์การเอกชนนั้น

ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง คณะกรรมการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งผู้แทนขององค์การเอกชนที่ได้รับการรับรองตามวรรคหนึ่ง เพื่อช่วยดูแลตรวจสอบการเลือกตั้ง และรายงานให้คณะกรรมการเลือกตั้งทราบในกรณีที่พบเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

หลักเกณฑ์และวิธีการการขอให้รับรอง การรับรอง การเพิกถอนการรับรอง การปฏิบัติงาน การสนับสนุน และการประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์การเอกชน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 26 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้ให้คณะกรรมการเลือกตั้งมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งเอกสารหลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) ให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (1) เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหลักฐาน หรือ

พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) ใ้บุคคลใดมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหลักฐาน หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดเพื่อประกอบการพิจารณา

(4) ขอความร่วมมือให้ศาลส่งเอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(5) เข้าไปหรือแต่งตั้งใ้บุคคลเข้าไปในที่เลือกตั้ง ที่ออกเสียงประชามติหรือสถานที่นับคะแนนเลือกตั้งหรือนับคะแนนการออกเสียงประชามติ

มาตรา 27 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และอนุกรรมการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 28 เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 29 ห้ามมิใ้กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และอนุกรรมการ กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใดในการเลือกตั้ง หรือกระทำการหรือละเว้นกระทำการโดยทุจริตหรือประพฤตินิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งกระทำการตามหน้าที่โดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง

## หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 30 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดกิจการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา 31 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง และใ้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง และคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง และคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา

(2) ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสรรหาสมาชิกวุฒิสภาการออกเสียงประชามติ และการพัฒนาพรรคการเมือง

(3) เผยแพร่วิชาการ ให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนรวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(4) รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการออกเสียงประชามติ ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง หรือการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการทุจริต หรือประพฤติน่าสงสัยในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใดเพื่อดำเนินการตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายมาตรา 32 ในการกำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณการเงินและทรัพย์สิน การพัสดุ และการดำเนินการอื่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว

(2) การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน และค่าตอบแทนอื่นของเลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมสมรรถภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงาน วินัยและการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งรวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง



(4) การคัดเลือก การกำหนดอัตราค่าจ้างหรือค่าตอบแทน ตลอดจนการกำหนดเงินเพิ่มพิเศษให้แก่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ซึ่งมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งชั่วคราวตามมาตรา 37

(5) การบริหารและจัดการการเงินและทรัพย์สิน การงบประมาณ และการพัสดุของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(6) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นแก่เลขาธิการ พนักงาน หรือลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคล ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารงานบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือในการบริหารงานบุคคลได้ โดยในการแต่งตั้งให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของพนักงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

มาตรา 33 ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ขึ้นตรงต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง และจะให้มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากเลขาธิการก็ได้ ให้เลขาธิการทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 34 เลขาธิการต้องเป็นผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีสัญชาติไทย มีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ และมีคุณวุฒิ ประสบการณ์ และความสำเร็จด้านการบริหารตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดเลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกันการพ้นจากตำแหน่งของเลขาธิการก่อนครบวาระ ให้เป็นไปตามเงื่อนไขในการจ้าง

มาตรา 35 เลขาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลงานโดยทั่วไปของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งและให้มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 32 (3) และ (4)

(2) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างตามมาตรา 37(3) วางระเบียบ

เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่ไม่ขัดกับระเบียบหรือประกาศหรือมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 36 ในกิจการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อการนี้ เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานแทนก็ได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 37 คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ มาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของผู้นั้น แล้วแต่กรณี

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใด ได้รับอนุมัติให้มาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการหรือออกจากงานไปปฏิบัติงานใด ๆ และให้นับเวลาระหว่างที่มาปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นทำนองเดียวกันเสมือนอยู่ปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานเต็มเวลาดังกล่าว แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ขอลับเข้ารับราชการหรือปฏิบัติงานในสังกัดเดิมภายในกำหนดเวลาที่อนุมัติ ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและรับเงินเดือนตามข้อตกลงที่ทำไว้ในการอนุมัติตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 38 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนองบประมาณรายจ่าย เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมแล้วแต่กรณีในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ ไม่เพียงพอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรได้โดยตรงในการเสนองบประมาณรายจ่ายตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง แจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงรายได้และทรัพย์สินที่มีอยู่ด้วย

ในกรณีที่มีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง การสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือการจัดทำประชามติมากกว่างบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับ ให้รัฐอุดหนุนค่าใช้จ่ายให้เพียงพอกับการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 39 รายได้และทรัพย์สินในการดำเนินกิจการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วย

- (1) เงินอุดหนุนตามมาตรา 38
- (2) รายได้จากค่าธรรมเนียมหรือทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ของเงินหรือทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (4) รายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 40 รายได้ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคลัง กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายอื่น

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินตามวรรคหนึ่งเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปี และให้คณะรัฐมนตรีทำรายงานเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป

ให้ข้อสั่งการมีทรัพย์สินซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดหาด้วยเงินรายได้ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษาทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา 41 ทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี และผู้ใดจะขอยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้มิได้

มาตรา 42 ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำงบดุล งบการเงินและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งรวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมาย เพียงใดแล้วทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี โดยไม่ชักช้า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ทางการเมือง การพัฒนาท้องถิ่น และการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนไทย

### หมวด 3 : สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

#### ส่วนที่ 10 : สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน

มาตรา 56 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่

การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนิน โครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวการวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ ประโยชน์ในที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐ จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐใน การปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณา ภายในเวลาอันรวดเร็ว

มาตรา 60 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือ การละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น

มาตรา 62 บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐบุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่ องค์กร ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง

ส่วนที่ 11 : เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม

มาตรา 63 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัด เสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะใน กรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อ รักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มี ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา 64 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่นข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของ

รัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

มาตรา 65 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป

#### ส่วนที่ 12 : สิทธิชุมชน

มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 67 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสมการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้

มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้ห้องการอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบ ก่อนมีการดำเนินการดังกล่าวสิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

หมวด 4 : หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา 72 บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

สรุป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ทางการเมือง การพัฒนาท้องถิ่น และการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนไทย ได้ให้สิทธิแก่ประชาชนทั้งในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ การมีสิทธิที่จะได้รับคำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของประชาชน มีสิทธิที่จะเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ การติดตามตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีสิทธิในการร่วมตัวทางการเมือง สิทธิในการชุมนุมเรียกร้อง และสิทธิในการเลือกผู้แทนของตน นอกจากนี้สิทธิต่างๆที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้แล้ว รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดไว้เป็นหน้าที่ของประชาชนด้วย คือ หน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือถ้าไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนก็มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งเหตุผลการฉ้อฉล มิฉะนั้นจะถูกตัดสิทธิหรือเสียสิทธิต่างๆ ไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

## แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

### ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโต (2523 : 11-12) กล่าวว่าไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาล กระจายอำนาจบริหาร ได้แก่ ประชาชนปกครองตนเองในชุมชนที่มีพลเมืองหนาแน่นพอสมควร และมีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลของรัฐ การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่ยอมรับว่า เป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองระดับท้องถิ่น โดยการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้เกิดความชำนาญและความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครอง

ระดับชาติในโอกาสต่อไปได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในระบบประชาธิปไตยที่จะต้องสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่น โดยถือว่าเป็นรากฐานก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยระดับชาติ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจของรัฐบาลและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน โดยการปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้การควบคุมของรัฐ เมื่อใดที่การปกครองท้องถิ่นมั่นคงและมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพจะสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติได้ในที่สุด

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2534 : 11) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

ประยูร กาญจนกุล (2538 : 185) กล่าวถึง การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การกำหนดเขตอำนาจไว้เฉพาะท้องถิ่นนั้น วิธีการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่นนั้น เป็นวิธีการมอบอำนาจบริหารสาธารณะหลายอย่างเกี่ยวกับการปกครองให้แก่ท้องถิ่น จัดทำด้วยเจ้าหน้าที่และงบประมาณขององค์การบริหารท้องถิ่นเอง เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

อภิชาติ เชิดชัยภูมิ (2546 : 19-20) กล่าวว่าจากแนวคิดในการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐ ในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน เพื่อประชาชนจะได้เกิดความรู้สึกว่าตนมีส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง จะทำให้เกิดความรับผิดชอบ และห่วงแหนต่อประโยชน์ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งเหล่านี้จะนำมาซึ่งความศรัทธาและความเลื่อมใสในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ในที่สุด

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง คือ การมีส่วนร่วมในการปกครองซึ่งผู้บริหารท้องถิ่น นอกจากจะได้รับความเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการออกเสียงประชามติ ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน ทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนต่อการปกครองท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่

3. การปกครองท้องถิ่นมีส่วนช่วยในการแบ่งเบาภาระรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการกระจายอำนาจส่วนกลางสู่ท้องถิ่น
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น
5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารประเทศในอนาคต
6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญ คือการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่นข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่รัฐมุ่งกระจายอำนาจให้คนในชุมชน กำหนดรูปแบบการปกครองโดยตราเป็นกฎหมาย มีอาณาเขตพื้นที่ชัดเจน มีฐานะเป็นนิติบุคคล และหน่วยการปกครองนั้นมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมและมีขอบเขตความสามารถของท้องถิ่น มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเองมีอำนาจตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับขององค์การปกครองท้องถิ่น มีอำนาจการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการ มีพนักงานลูกจ้างเป็นองค์การในด้านองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องมาจากการเลือกตั้งให้มากที่สุด โดยจัดแบ่งองค์กรเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้ อยู่ในความควบคุมกำกับดูแลของรัฐบาลตามความเหมาะสม การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษาแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารงานบุคคล การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การเงิน การคลัง และการบริหารจัดการ ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

#### วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

ชวงศ์ ฉายะบุตร (2539 อ้างถึงใน พิณสุดา สิริธรรังศรี, 2549 : 2) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ



2. เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงเนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ย่อมมีความแตกต่างกัน การรื้อรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่าง สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยงานปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษาการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือก เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

### องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโต (อ้างถึงใน พิณสุดา สิริขันธ์ศรี, 2523 : 2) ได้กล่าวถึงระบบการปกครองท้องถิ่น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่ และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติและความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่

สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพ ในการบริหารรายได้และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองพื้นที่แน่นอนมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระเต็มที่ที่เดียวคงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอิสระรัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

### รูปแบบของการปกครองท้องถิ่น

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2542 : 21) ได้กำหนดรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 มีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัด เฉพาะส่วนที่อยู่นอกเขตพื้นที่ของเทศบาล สุขาภิบาล และ อบต. อาจกล่าวได้ว่า ในจังหวัดใดก็ตาม ไม่ว่าจะมีความหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใด อบจ. จะรับผิดชอบส่วนที่เหลือ

2. เทศบาล เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นแบบหนึ่งซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2476 มีฐานะเป็นนิติบุคคล แยกจากราชการบริหารส่วนกลาง ซึ่งมีตัวแทนประชาชนดำเนินการปกครองด้วยตนเอง

ทั้งนี้ ได้ยึดรูปแบบของระบบรัฐสภาเป็นกรอบการทำงาน โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็นฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ คือ ส่วนของสภาเทศบาลและ ส่วนของคณะเทศมนตรี

2.1 สภาเทศบาลทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ในองค์การเทศบาลซึ่งจะคอยควบคุม และตรวจสอบ ฝ่ายบริหารอันเป็นวิธิต่างแห่งการถ่วงดุลอำนาจ องค์ประกอบสำคัญของสภาเทศบาลจะ ประกอบด้วย สมาชิกเทศบาล (ส.ท.) ซึ่งเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้จำนวนสมาชิกจะมากขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล กล่าวคือ เทศบาลตำบลจะมี ส.ท. ได้ 12 คน เทศบาลเมืองมีได้ 18 คน และเทศบาลนครจะมีได้ 24 คน ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของ ประชาชนในท้องถิ่นคราวละ 4 ปี ในการควบคุมตรวจสอบนั้น กฎหมายได้ให้อำนาจแก่สภาเทศบาลที่ น่าสนใจ อาทิเช่น มีอำนาจในการตราเทศบัญญัติ เพื่อใช้เป็นข้อบังคับในท้องถิ่น ทั้งนี้การพิจารณา เทศบัญญัติงบประมาณประจำปี ถือว่าเป็นการใช้อำนาจสูงสุดในการควบคุม ถ้าหากร่างดังกล่าว ไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากสภาเทศบาลแล้ว นั้นหมายถึงว่าคณะเทศมนตรีสิ้นสุดในหน้าที่ (เพราะ การไม่เห็นด้วยของเทศบาลมีความหมายถึงการไม่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น) โดยมีเงื่อนไข ที่น่าสังเกตว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องเห็นชอบด้วย และในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นด้วย นั้นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายจะขึ้นอยู่กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะดำเนินการอย่างไร อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร ในลักษณะของการตั้งกระทู้ถามหรือยื่นขอเปิดอภิปราย ทั้งนี้ สภาเทศบาลจะต้องยื่นเสนอต่อนายอำเภอ (เทศบาล) หรือผู้ว่าราชการจากจังหวัด (เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร) เพื่อขอความเห็นชอบและผลการประชุมนั้นต้องได้รับการวินิจฉัยอีกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยอาจยกเลิกหรือดำเนินการตามมติอื่นๆได้

2.2 คณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรี ในฐานะฝ่ายบริหาร มีอำนาจหน้าที่ใน การปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของเทศบาลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยให้เป็นไปตามมติที่สภาได้ประชุม ตกลงกันและงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ภายใต้การควบคุมดูแลของ สภาเทศบาล คณะเทศมนตรีประกอบไปด้วย นายกเทศมนตรี เป็นผู้ควบคุมและรับผิดชอบ และ เทศมนตรี โดยตำแหน่งทั้งสองนี้จะต้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นผู้แต่งตั้ง ที่มีความเห็นชอบจากสภาเทศบาลประกอบจึงเรียกได้ว่า เป็นคณะเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง โดยอ้อมของประชาชน แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีการแก้ไข พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ.2496 ซึ่งได้แก้ไข เพิ่มเติม พ.ศ.2543 (ฉบับที่ 11) ในมาตรา 48 ทวิ ว่า ในกรณีที่ประชาชนในเขตเทศบาลใดออกเสียง แสดงประชามติให้การบริหารในเขตเทศบาลใช้รูปแบบนายกเทศมนตรี ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรี คนหนึ่งซึ่งเลือกตั้ง โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาล ซึ่งก็หมายความว่า ต่อแต่นี้ไป ผู้บริหารเทศบาลอาจจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนก็ได้ ซึ่งก็แล้วแต่ประชามติของ ประชาชนในเขตเทศบาลจะเลือกเอาผู้บริหารแบบใด ซึ่งการเลือกตั้งผู้บริหารแบบนายกเทศมนตรี

นั้นจะไม่มีปัญหาในเรื่องการไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภาเทศบาลในกรณีการตราเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีไม่ผ่านการรับรองจากสภา นายกเทศมนตรีจะแต่งตั้งเทศมนตรีตามประเภทของเทศบาลตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด สามารถบริหารงานในเทศบาลได้อย่างเต็มที่ แต่จะถูกควบคุมจากสภาโดยสมาชิกสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอบัญญัติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมสภาเทศบาลเพื่อให้นายกเทศมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการของเทศบาลโดยไม่มีกรรมติอันหนึ่ง การที่จะสามารถจัดตั้งเป็นฝ่ายบริหารหรือคณะเทศมนตรีนั้นก็ได้ยึดรูปแบบของระบบรัฐสภา กล่าวคือ คณะเทศมนตรีจะต้องเป็นฝ่ายที่ได้รับเสียงข้างมากในสภาเทศบาลนั้นๆ เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ที่เทศบาลจะจัดทำไว้มากมาย คณะเทศมนตรีจึงมีภาระหน้าที่มาก ดังนั้นอาจจำแนกอำนาจหน้าที่ที่สำคัญของคณะเทศมนตรีได้เป็น 3 ประการคือ

2.2.1 อำนาจหน้าที่ในการควบคุมรับผิดชอบงานทั่วไปของเทศบาล

2.2.2 อำนาจหน้าที่ในการเปรียบเทียบปรับในคดีที่ละเมิดต่อเทศบัญญัติ โดยนายกเทศมนตรี หรือเทศมนตรีมีอำนาจเรียกผู้กระทำความผิดและพยายามบันทึกถ้อยคำประกอบการพิจารณา

2.2.3 อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายบริหารท้องถิ่นที่หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ควรจะต้องพิจารณาถึงกำลังเงิน กำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบ ควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากเกินกว่าภาระ หรือเป็นนโยบายซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ ก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่น งานทะเบียนที่ดิน การศึกษาในระดับอุดมศึกษา การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีข้อพิจารณาดังนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง

3. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น

4. เป็นงานที่เกี่ยวกับพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเอง อาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น จัดให้มีโรงจมนำ การจัดตลาดและงานต่าง ๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ แนวคิดต่อการปกครองท้องถิ่นที่มีความเห็นต่างกันอยู่บ้าง นั่นก็คือ การมองว่าการปกครองท้องถิ่นไม่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองในระดับชาติ ซึ่งก็มักเป็นฝ่ายที่นิยมระบบรวมศูนย์หรือฝ่ายนิยมรัฐบาลกลาง ซึ่งก็เห็นว่าในปัจจุบันเกือบจะไม่ค่อยเป็นที่นิยมกันแล้วสำหรับในปัจจุบันฝ่ายที่เห็นว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นแบบประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งและการปกครองท้องถิ่นเช่นนี้จะมีส่วนส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยระดับชาติ ซึ่งเป็นความคิดเชิงบวกที่ได้รับคามนิยมโดยทั่วไป และเป็นไปอย่างต่อเนื่องโดยหลักการแล้วบทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย

ประการแรก ก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Greater political participation by the people) การปกครองท้องถิ่นซึ่งมีผู้นำมาจากการเลือกตั้งมีประโยชน์เริ่มตั้งแต่การกระตุ้นความสนใจของประชาชน และการที่ผู้นำเหล่านั้นมาจากการเลือกตั้งเสนอนโยบายให้ประชาชนได้ทราบ ได้คิด ถกเถียงและตัดสินใจเลือก ย่อมส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

ประการที่สอง ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชน (Account ability) ที่ผ่านมากำว่า Accountability เป็นคำที่ไม่ค่อยปรากฏในสังคมไทย แต่เป็นคำที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในสังคมประชาธิปไตยตะวันตก เพราะคำนี้หมายถึงพันธะสัญญาหรือความรับผิดชอบในทางการเมืองที่ผู้มาจากการเลือกตั้งมีต่อผู้เลือกตั้ง เนื่องจากว่าประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนของตนเองแทนเหล่านั้นจึงจะต้องมีความรับผิดชอบในแง่ที่ว่า ตัวเขาเข้าไปทำงานอะไร ผลของงานเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือส่วนตัวต้องอธิบายได้ว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น

ประการที่สาม การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะขจัดระบบเผด็จการของรัฐบาล กล่าวคือเมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ท้องถิ่นเข้มแข็ง การยึดอำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจากส่วนกลางก็จะเป็นไปได้ยาก

ประการที่สี่ การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ การเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่นทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น

ประการที่ห้า การสร้างประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อนจากนั้นจึงขยายไประดับประเทศ

ประการที่หก การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่ทางการเมืองของประชาชน (Politicization) เมื่อมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทำให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมือง และประชาชนก็จะเกิดความผูกพัน และใส่ใจการเมืองมากขึ้นเพราะการบริหารกิจการท้องถิ่นมีผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ของประชาชน

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการบริหารเพื่อพัฒนาประเทศ ซึ่งมีขนาดใหญ่มีพื้นที่ในการบริหารจัดการในภาพรวม สนองต่อต่อความต้องการของประชาชนทั่วประเทศให้ครอบคลุมได้ทุกพื้นที่ที่ย่อมเป็นสิ่งที่ยาก จึงจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นเพื่อทำหน้าที่แทนรัฐบาลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งประเทศ การปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการกระจายอำนาจของรัฐบาลและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทางการเมืองและกิจการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง จะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจเป็นอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันในการปกครองตนเอง และประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

### แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527), สมบัติ จันทรวงศ์ (2530), กรมเลทองธรรมชาติ และคณะ (2531) ได้ให้ความหมายการเลือกตั้งว่า มีความหมายและความสำคัญต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้งไว้หลายประการซึ่งพอจะสรุปได้ ดังนี้

1. การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของตน เพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเป็นการระดมประชาชนเข้าสู่ระบบการปกครอง เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรูปแบบการปกครองและตัวผู้ปกครอง

2. การเลือกตั้งเป็นการเชื่อมโยงเจตจำนงของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองที่สำคัญ เปิดโอกาสให้องค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ได้เข้าไปกระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกแนวนโยบายและทางออกให้กับสังคม

3. การเลือกตั้งเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการเลือกสรรผู้ปกครอง เข้ามาทำหน้าที่ในการปกครองประเทศ เป็นการสืบทอดอำนาจทางการเมืองโดยสันติวิธี เป็นการลดความตึงเครียดทางการเมืองและสังคม ก่อให้เกิดบูรณาการของชาติ เป็นต้น

#### หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

หยุด แสงอุทัย (2531 : 10-16) กล่าวว่า การเลือกตั้งจะมีคุณค่าสมควรแก่การยกย่องว่า ได้ดำเนินการตามครรลองของระบบประชาธิปไตย และถือว่าเป็นฐานที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองจะต้องดำเนินไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นสากล ดังนี้

1. หลักความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งต้องกระทำโดยเสรีไม่มีการบังคับกดขี่ จ้างวานหรือใช้อิทธิพลใด ๆ ซึ่งหมายความว่า เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะคอยเฝ้าดูแลดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี ปราศจากการบีบบังคับข่มขู่ด้วยประการใด ๆ ไม่ว่าจะใช้อามิสสินจ้าง หรือใช้อิทธิพลบีบบังคับ รัฐเองก็ต้องไม่กดขี่ จ้างวาน หรือใช้อิทธิพลบังคับให้ราษฎรไปเลือกตั้ง การเลือกตั้งที่ปราศจากอิสระ ผู้ปกครองจะอ้างว่าตนมีอำนาจโดยชอบธรรมไม่ได้

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic Election) หมายความว่า เมื่อเลือกตั้งไปแล้วก็ต้องเลือกใหม่อีก โดยกำหนดระยะเวลาแน่นอน เช่น 3 ปี หรือ 5 ปี เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎรว่าปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงตัวผู้แทนราษฎรคนเดิม หรือเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใหม่ และเพื่อให้ประชาชนสามารถควบคุมผู้แทนของตนได้

3. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) หมายถึง การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย ปราศจากการครอบงำและเล่ห์กลทางการเมือง ปราศจากการใช้อิทธิพลทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม วิธีที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นการเลือกตั้งอย่างแท้จริง คือ

3.1 จัดให้ราษฎรจัดการเลือกตั้งของตัวเองให้มากที่สุด โดยการให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง เช่น เป็นกรรมตรวจนับคะแนน เป็นต้น

3.2 จัดให้มีการคัดค้านการเลือกตั้ง

4. หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal suffrage) หมายถึง การให้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษ เนื่องจาก เพศ ผิด สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ตราบใจที่ประชาชนผู้นั้นไม่ขาดคุณสมบัติ การมีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มักจะคำนึงถึงคุณสมบัติที่สำคัญ 7 ประการ คือ

4.1 อายุ ประเทศต่าง ๆ มักจะกำหนดอายุขั้นต่ำของการมีสิทธิเลือกตั้งไว้ 18 ปี หรือ 20 ปี เป็นต้น

4.2 ความเป็นพลเมือง หมายถึง การเป็นสมาชิกรัฐหนึ่ง ๆ และการเป็นสมาชิกนั้นนำมาซึ่งสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง

4.3 การมีถิ่นที่อยู่ หมายถึง การกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำในการมีถิ่นที่อยู่ ภายในเขตเลือกตั้ง

4.4 การรู้หนังสือ เงื่อนไขนี้ไม่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

4.5 คุณสมบัติเกี่ยวกับความประพฤติ หมายถึง การจำกัดสิทธิบุคคลบางประเภทที่มีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงจนถูกศาลตัดสินลงโทษ หรือตัดสิทธิในการเลือกตั้ง

4.6 คุณสมบัติเกี่ยวกับสภาพความสมบูรณ์ของจิตใจ ประเทศต่าง ๆ มักจะไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่บุคคลที่มีความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ เช่น คนวิกลจริตไม่สมประกอบ เป็นต้น

4.7 คุณสมบัติเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมบางประการ เช่น นักพรต นักบวช ซึ่งสังคมถือว่าไม่ควรมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะจะไม่เป็นผลดีต่อสถานภาพของตัวเอง

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายถึง การมีสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชน มีความสำคัญและได้รับการยอมรับโดยเท่าเทียมกัน ไม่ว่าผู้เลือกตั้งจะมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร หลักการที่ใช้เป็นมาตรการในการให้ความเสมอภาค คือ การให้ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคนหนึ่ง ๆ มีคะแนนเสียงเพียงหนึ่งคะแนน (one man one vote) และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

6. หลักการลงคะแนนเสียงลับ (Secret vote) หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเอกสิทธิ์ของผู้เลือกตั้งโดยเด็ดขาด เอกสิทธิ์นี้จะได้รับการพิทักษ์ปกป้องโดยการออกเสียงลับโดยผู้ออกเสียงไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าตนเลือกใครซึ่งจะกระทำโดยวิธีให้อาบัตรลงคะแนนฉีกในซองแล้วมอบให้กรรมการตรวจคะแนน หรือใส่หีบบัตรเลือกตั้ง

7. หลักการวิธีการลงคะแนนเสียงอิสระอย่างอื่น (Free voting procedure) หมายถึง การที่จะไม่ใช้วิธีการลงคะแนนเสียงโดยลับดังกล่าว แต่ก็ต้องใช้วิธีการลงคะแนนเสียงอย่างอิสระอย่างอื่น กล่าวโดยสรุป การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมือง ซึ่งแสดงออกถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชน โดยยึดหลัก ความเป็นอิสระ หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา หลักการออกเสียงทั่วไป หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาคและหลักการลงคะแนนเสียงลับ

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่แสดงออกถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ไปใช้สิทธิเลือกแนวนโยบายให้กับสังคมของตน การเลือกตั้งที่ได้รับการยอมรับตามหลักสากลจะต้องประกอบไปด้วยหลักความเป็น



อิสระแห่งการเลือกตั้ง หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง หลักการออกเสียง  
ทั่วไป หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค และหลักการลงคะแนนเสียงลับ

### แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรการใช้สิทธิเลือกตั้ง

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527 : 15-18) พฤติกรรมทางการเมือง (Political behavior) หมายถึง การแสดงกริยาอาการและความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของมนุษย์ การแสดงกริยาอาการและความนึกคิดดังกล่าวเป็นปฏิกริยาตอบสนองกระบวนการทางการเมืองการปกครอง ที่มีอยู่ในแต่ละระบบการเมือง ดังนั้น พฤติกรรมทางการเมือง จึงหมายถึง ลักษณะรูปแบบของ กริยาอาการและความนึกคิดทางการเมือง การปกครอง เป็นต้นว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบต่าง ๆ เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การปฏิบัติตามกฎหมาย ความสนใจทางการเมือง ความเบื่อหน่ายทางการเมือง และความเชื่อมั่นทางการเมือง เป็นต้น แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมกรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทางรัฐศาสตร์นั้นพัฒนาขึ้นมาจากความสนใจของนักวิชาการ 2 สาขา คือ นักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์กลุ่มพฤติกรรมนิยม นักวิชาการเหล่านี้ได้ให้ความสนใจอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อพฤติกรรมกรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเป็นเบื้องต้น สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมดังกล่าว บ่งชี้จากการศึกษาอาชีพ กลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มวัฒนธรรมและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ รวมทั้งแบบแผนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีด้วย ต่อมาได้ให้ความสนใจอิทธิพลของปัจจัยด้านจิตวิทยาหรือความรู้สึกทางการเมือง เช่น ความสนใจที่มีต่อการเมือง การสังกัดกลุ่มหรือการสังกัดพรรคการเมืองบางพรรค เป็นต้น การศึกษาดังกล่าวนำจะนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเป้าหมายแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมกรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของไทยที่เป็นระบบต่อไป นักสังคมศาสตร์ได้แบ่งทฤษฎีของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ออกเป็น 3 ประเด็น คือทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Determinative Theories) ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously rational theories) ทฤษฎีระบบ (System Theories) และทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theories) ดังนี้

1. ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Determinative Theories) ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนดระบุว่า พฤติกรรมกรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกำหนดโดยปัจจัยทางสังคม ทฤษฎีดังกล่าวเสนอว่า ปัจจัยทางสังคมอันเป็นภูมิหลังของบุคคล ทั้งในระดับกว้างทั่วไป และแคบลงมาถึงช่วงที่จะมีการตัดสินใจ มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมกรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแนวความคิดที่เป็นพื้นฐานของทฤษฎีนี้ได้แก่ ตัวแบบพลังทางสังคม ของ พอลลาซาเฟลด์ “ทฤษฎีสนาม” ของนักจิตวิทยา เคิร์ต เลวิน กล่าวอีกนัยหนึ่งทฤษฎีประเภทนี้เป็นการเสนอเงื่อนไขที่กำหนดรูปแบบ (Pattern) ของพฤติกรรม ซึ่งไม่ได้มุ่งที่จะสรุปรวมเชิงนิรนัย (Deductive generalization) หรือทำนายพฤติกรรมในอนาคต หากให้ประโยชน์อย่างสำคัญในด้านการจัดตัวแปรอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องกันให้เป็นระเบียบ

ทฤษฎีนี้เสนอว่าปัจจัยทางสังคมอันเป็นภูมิหลังของบุคคล เช่น สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เชื้อชาติ ชีวิตในแต่ละวัยจนถึงที่จะมีการตัดสินใจก็มีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

2. ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously rational theories) ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเน้นที่ปฏิกิริยาของความสำนึกตรรกะตรงของผู้ไปใช้สิทธิที่มีต่อการบริหารการเลือกตั้ง นโยบายของพรรคและสภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ลักษณะดังกล่าวคล้ายกับความคิดเชิงเหตุผล (Rational framework) ของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เสมือนการตัดสินใจของผู้บริโภคในทางเศรษฐศาสตร์

3. ทฤษฎีระบบ (System theories) ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประเภทที่สาม คือ ทฤษฎีระบบเป็นที่น่าสังเกตถึงแม้ว่าทฤษฎีระบบจะเป็นที่นิยมในหมู่นักรัฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ทั่วไปในปัจจุบัน แต่ปรากฏว่ามีผู้นำไปใช้ในการศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างจริงจังน้อยมาก ในปี ค.ศ. 1959 ทัลคอตท์ พาร์สัน เจ้าของทฤษฎีระบบคนหนึ่งได้ศึกษาผลงานเรื่อง Voting ของเบอร์เรอตัน และพบว่า การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบความคิดของทฤษฎีระบบในผลงานอื่น ๆ ก็ได้มีการนำทฤษฎีระบบเข้าไปใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งบ้างเช่นกัน ผิดแต่ว่าไม่ได้เจาะจงอย่างแข็งขันว่าดำเนินการวิจัยไปตามกรอบของทฤษฎีระบบโดยตรงเท่านั้น เป็นต้นว่างานของนักวิจัยกลุ่มมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ตั้งแนวความคิด “การลงคะแนนเสียงตามปกติ” (Normal vote) ขึ้น การลงคะแนนเสียงตามปกติ คือความเข้มของอิทธิพลด้านปัจจัยความนิยมของพรรคใหญ่ทั้งสองพรรคที่มีต่อการเลือกตั้ง “ปัจจัยระยะสั้นเฉพาะช่วงสมัย” (Short-term forces) ก็เป็นอีกแนวความคิดหนึ่งที่ว่าทำให้ผลการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเบี่ยงเบนไปตามภาวะปกติ

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ (Patron client) ทฤษฎีนี้ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่าย ซึ่งต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ผู้อุปถัมภ์จะอยู่ในฐานะที่สูงกว่าในเชิงสัมพันธ์ และรับผู้อุปถัมภ์จะอยู่ในฐานะต่ำกว่า ความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายอาจจะเป็นไปได้ตั้งแต่เชิงเศรษฐกิจ การช่วยเหลือต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงให้ความคุ้มครองและที่สำคัญคือความสัมพันธ์แบบนี้ จะอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ซึ่งแต่ละฝ่ายในสังคมจะมีอิสระที่จะเลือกผู้อุปถัมภ์ หรือผู้อุปถัมภ์เลือกผู้รับอุปถัมภ์และยังมีอิสระในการกำหนดจำนวนบุคคลที่เขามีความสัมพันธ์ด้วย และความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้อาจสิ้นสุดลงเมื่อไรก็ได้ หากมีการตอบแทนที่แต่ละฝ่ายได้รับไม่คุ้มค่าที่เขาจะเป็นผู้อุปถัมภ์ หรือผู้รับอุปถัมภ์ ผู้ได้อุปถัมภ์อาจจะไปหาผู้อุปถัมภ์คนใหม่และรับผู้อุปถัมภ์ก็เลือกให้ผลประโยชน์แก่ผู้อุปถัมภ์

5. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange theories) ฮามาส (Homans, 1984 อ้างถึงใน สุวิทย์ รุ่งวิสัย, 2528 : 14) ได้พัฒนาทฤษฎีการแลกเปลี่ยนโดยเปรียบเทียบพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งไม่แตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่น คือ มนุษย์จะคบหาสมาคมกันอย่างใกล้ชิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การตอบสนองความต้องการและทำประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมของคนในการอยู่ร่วมกัน การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ อีกฝ่ายหนึ่งอันทำให้ตนเองได้รับประโยชน์มากที่สุด แม้จะสูญเสียอะไรไปบ้างก็จะเป็นการสูญเสีย ไปเพียงเล็กน้อย ซึ่งผลจากการที่เราได้กระทำไปคือ รางวัล

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความนึกคิด ทางการเมืองของมนุษย์เพื่อตอบสนองกระบวนการทางการเมือง การปกครอง ได้แก่ การออกเสียง เลือกตั้ง ความสนใจหรือความเบื่อหน่ายทางการเมือง ซึ่งนักสังคมศาสตร์ได้แบ่งทฤษฎีของ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งออกเป็น ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Determinative theories) ทฤษฎีความสำนึก เชิงเหตุผล (Consciously rational theories) ทฤษฎีระบบ (System theories) ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์ และผู้รับอุปถัมภ์ (Patron client) และทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange theories) ดังนั้นการที่ประชาชน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกโดยอาศัยทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด ทฤษฎีความสำนึกเชิง เหตุผล ทฤษฎีระบบ ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ และทฤษฎีการแลกเปลี่ยน เพราะว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สถานะภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น อายุ เพศ รายได้ อาชีพ การศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นเครือญาติ จะเป็นปัจจัยตัวกำหนดให้ประชาชนได้ตัดสินใจใช้สิทธิ เลือกตั้งว่าจะไปเป็นแบบใด อีกทั้งการมีความสำนึกอย่างมีเหตุผล และการที่คนซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคมต้องไปทำหน้าที่เลือกตั้งเพื่อให้สังคมได้เลือกตัวแทนเข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่น และ หากมองในแง่ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนก็จะเห็นว่าการที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็เพื่อตอบสนอง ผลประโยชน์ของตนที่จะได้รับนั่นเอง ทั้งหมดดังกล่าวนี้จะมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนใน การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

## บริบทของจังหวัดสมุทรสงคราม

### สภาพทั่วไปของจังหวัดสมุทรสงคราม

#### ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมทะเลโดยตลอดสภาพของดินเป็นดินเหนียวปนทราย ไม่มีภูเขาหรือเกาะ เดิมเคยมีป่าโกงกาง ไม้เสม ตามชายฝั่งทะเลและมีป่าจากตามปากแม่น้ำ แต่ปัจจุบันได้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเกือบทั้งหมด ต่อมาการเลี้ยงกุ้ง

ได้เกิดการขาดทุน ทำให้ปล่อยบ่อกึ่งร้างจำนวนมากแม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน คือ แม่น้ำแม่กลอง ผ่านบริเวณท้องที่อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา ไปออกทะเลอ่าวไทย ที่บริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม นอกจากนี้มีลำคลองใหญ่น้อยมากมาย แยกจากแม่น้ำแม่กลอง 338 คลอง ลำประโดง 1,947 ลำประโดง กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ จากสภาพภูมิประเทศเช่นนี้ ทำให้เกิดความสะดวกในด้านการคมนาคมทางน้ำ และการประกอบอาชีพด้านกสิกรรม

#### คำขวัญของจังหวัด

“เมืองหอยหลอด ยอดลิ้นจี่ มีอุทยาน ร.2 แม่กลองไหลผ่าน นมัสการหลวงพ่อบ้านแหลม”

**อาณาเขต** จังหวัดสมุทรสงครามมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

**ทิศเหนือ** ติดต่อกับจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีลำคลองคอนมะโนรา และรางหัวคำถึงในเขตท้องที่อำเภอบางคนที และอำเภอเมืองสมุทรสาคร เป็นแนวแบ่งเขต

**ทิศใต้** ติดทะเลอ่าวไทย ตรงปากแม่น้ำแม่กลอง และจังหวัดเพชรบุรี

**ทิศตะวันออก** ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร ที่คลองพรมแดนท้องที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร

**ทิศตะวันตก** ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดราชบุรี โดยมีลำคลองวัดประดู่ เป็นแนวแบ่งเขตในท้องที่อำเภออัมพวา

#### เขตการปกครอง

**อำเภอ** แบ่งออกเป็น 3 อำเภอ 36 ตำบล 284 หมู่บ้าน

1. อำเภอเมืองสมุทรสงคราม มีเนื้อที่ 169.057 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 40.57 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

2. อำเภออัมพวา มีเนื้อที่ 170.164 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 40.84 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

3. อำเภอบางคนที มีเนื้อที่ 77.486 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 18.59 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

**เทศบาล** จำนวน 7 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลเมือง 1 แห่ง และเทศบาลตำบล 6 แห่ง ได้แก่

1. อำเภอเมืองสมุทรสงคราม มี 1 เทศบาล คือ เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม เนื้อที่ 8.0 ตารางกิโลเมตร

เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พุทธศักราช 2479 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 หน้า 837 เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2479 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 พฤศจิกายน 2479 โดยมีพื้นที่เริ่ม

การจัดตั้งประมาณ 3 ตารางกิโลเมตร ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงขยายเขตเทศบาลใหม่ โดยพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2508 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 82 ตอนที่ 96 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2508 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2508 ทำให้มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 8 ตารางกิโลเมตรจนกระทั่งปัจจุบัน

2. อำเภออัมพวา มี 2 เทศบาล คือ เทศบาลตำบลอัมพวา เนื้อที่ 2.5 ตารางกิโลเมตร และเทศบาลตำบลเหมืองใหม่ เนื้อที่ 6.70 ตารางกิโลเมตร

เทศบาลตำบลอัมพวา บริเวณพื้นที่เทศบาลปัจจุบัน เดิมเรียกว่า แขวงบางช้าง ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าจัดตั้งขึ้นเมื่อใด บริเวณแขวงบางช้างนี้ถูกเรียกกันว่า “สวนนอก” ลักษณะเป็นชุมชนเล็กแต่มีความเจริญทั้งการเกษตรกรรม และการพาณิชย์กรรม เพราะในสมัยพระเจ้าปราสาททอง แห่งกรุงศรีอยุธยา แขวงบางช้างมีตลาดแห่งหนึ่ง เรียกว่า “ตลาดบางช้าง” มีนายตลาดบางช้าง เป็นผู้เก็บภาษีอากรขนอนตลาดนายตลาดผู้นี้เป็นผู้หญิงชื่อ น้อย มีบรรดาศักดิ์เป็นท้าวแก้วผลึก เป็นคนในตระกูลเศรษฐีในแขวงบางช้าง ซึ่งต่อมาเป็นต้นวงศ์ราชินิกุลบางช้าง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ในปี พ.ศ. 2481 ได้รวมท้องที่ตำบลอัมพวา และตำบลบางกะพ้อมเข้าด้วยกันเป็นตำบลอัมพวาและทางราชการได้พิจารณาเห็นว่าตำบลอัมพวา มีจำนวนพลเมือง ความเจริญและ รายได้พอสมควรที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาลได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นการฝึกหัดและปลูกฝังการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะตำบลอัมพวา ขึ้นเป็นเทศบาลตำบลอัมพวา เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2483

เทศบาลตำบลเหมืองใหม่ ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542

3. อำเภอบางคนที มี 4 เทศบาล คือ เทศบาลตำบลบางนกแขวก เนื้อที่ 3.75 ตารางกิโลเมตร เทศบาลตำบลกระดังงา เนื้อที่ 3.00 ตารางกิโลเมตร เทศบาลตำบลบางกระบือ เนื้อที่ 4.26 ตารางกิโลเมตร เทศบาลตำบลบางยี่รงค์ เนื้อที่ 9.02 ตารางกิโลเมตร

เทศบาลตำบลบางนกแขวก กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้ง สุขาภิบาลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อปี พ.ศ. 2506 มีอาณาเขตพื้นที่ตำบลบางนกแขวกทั้งตำบล และหมู่ 6 ต.บางคนที 1 หมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด 3.73 ตารางกิโลเมตร โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 เป็นหน่วยงานการปกครองรูปแบบท้องถิ่น และมี

ฐานะเป็นนิติบุคคล มีรูปแบบการบริหาร โดยมีคณะกรรมการสุขาภิบาล ประกอบด้วยรูปแบบ  
ท้องถิ่น และมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เทศบาลตำบลกระดังงา เทศบาลตำบลกระดังงา ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะมา  
จากสุขาภิบาล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาล  
เป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 สภาเทศบาล ประกอบด้วย สมาชิกสภาซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามกฎหมาย  
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา เทศบาล มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ในปัจจุบันเทศบาล  
ตำบลกระดังงา มีสมาชิกสภาเทศบาล รวม 12 คน

เทศบาลตำบลบางกระบือ อำเภอบางคนที เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสมุทรสงคราม  
เดิมชื่อ อำเภอสีหิ้น ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อในปี พ.ศ. 2457 มาเป็นชื่อ บางคนที

เทศบาลตำบลบางยี่รงค์ ที่ตั้ง พื้นที่ของเทศบาลตำบลบางยี่รงค์ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่  
ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบางคนที ประมาณ 5 กิโลเมตร และตั้งห่างจากศาลา  
กลางจังหวัดสมุทรสงคราม ประมาณ 20 กิโลเมตร

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบริบท  
ต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เสริน ปุณณะหิตานนท์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง โลกทัศน์ทางการเมืองและพฤติกรรมใน  
การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า หัวคะแนนมีบทบาทอย่างมากในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง  
โดยเฉพาะการรณรงค์ในช่วงก่อนวันที่มีการเลือกตั้ง จำแนกได้เป็น 5 วิธีการ คือ

1. ชักชวนให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงไปลงคะแนนเสียงให้กับผู้ที่ตนสนับสนุน โดย  
ใช้วิธีใดก็ตามที่จะทำให้คนในชุมชนของหัวคะแนนหรือเขตที่หัวคะแนนรับผิดชอบไปลงคะแนน  
เสียงให้กับบุคคลที่ตนสนับสนุน

2. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับประชาชน เช่น การนำสิ่งของจากผู้สมัคร  
ไปแจกให้แก่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีแก่ประชาชนในชุมชน หรือการรวบรวม  
ข้อเรียกร้องความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชน โดยแจ้งแก่ประชาชนว่าผู้สมัครสามารถหาวิธี  
แก้ปัญหามาให้แก่ประชาชนผู้เดือดร้อน ได้อันจะทำให้ประชาชนรู้จักตัวผู้สมัครและผู้สมัคร ได้รับ  
คะแนนเสียงมากขึ้น

3. ติดตามประเมินผลคะแนนเสียงที่คาดว่าผู้สมัครจะได้รับ แล้วรายงานให้ผู้สมัคร  
ทราบการรายงานจะทำเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ผู้สมัครทราบว่าขณะนี้คะแนนเสียงของตนเป็นอย่างไร

หากคะแนนเสียงคืออยู่แล้วก็จะได้อาวิธีรักษาคะแนนเสียงเอาไว้ แต่ถ้าหากคะแนนเสียงยังเป็นรองคู่แข่ง ก็ต้องหาวิธีที่จะทำให้คะแนนเสียงของตนดีขึ้น

4. ทำลายคะแนนเสียงคู่แข่งขั้นของผู้สมัคร ที่มักจะใช้เมื่อคะแนนเสียงคู่แข่งขั้นของผู้สมัครมีคะแนนเสียงมากกว่า หัวคะแนนจึงต้องหาหนทางทำให้คะแนนเสียงของผู้ที่ตนสนับสนุนดีขึ้นควบคู่กับการทำลายคะแนนเสียงของคู่แข่ง ซึ่งอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ปลอ่ยข่าวทำลายคู่แข่งว่าเคยเป็นโจร หรืออันธพาลมาก่อนหรือทำใบปลิวโจมตีคู่แข่งขั้น

5. นำผู้มีสิทธิลงคะแนนมาลงคะแนนเสียง ทั้งนี้เพราะการคมนาคมในชุมชนย่อย ๆ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนไปใช้สิทธิกันน้อย ถ้าหน่วยเลือกตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชนก็เป็น การยากที่ประชาชนจะอยากเสียสละเวลาให้ ฉะนั้นจึงเป็นภาระจำยอมหรือเป็นหน้าที่ของ หัวคะแนนที่จะต้องจัดหารถไว้รับ-ส่ง คนเพื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยการจัดรถสำหรับรับส่ง ประชาชนไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง แต่ในปัจจุบันนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าการชักจูงให้ประชาชน ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีนี้เป็นไปได้ยาก เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ซึ่งห้ามมิให้พรรคการเมืองหรือ ผู้กระทำการใด ๆ ที่แสดงเจตนาในการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง

ธีรพงษ์ ศิววงพันธ์ (2543 : 54) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการใช้สิทธิการ เลือกตั้งของประชาชน ศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ของอำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ความคิดเห็นต่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คุณสมบัตินของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวหรือพรรคพวกความสัมพันธ์แบบพี่น้องและ ความสัมพันธ์เชิงเกื้อกูลอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวกับผู้สมัคร การออกไปเลือกตั้งของคน ในครอบครัวหรือคนในชุมชน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้ง ได้แก่ ระดับ การศึกษาและการมีส่วนร่วมในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

วิชัย โวหารดี (2543 : 18) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการรับข่าวสารทาง การเมือง ในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้งเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีเลือกตั้งซ่อมจังหวัดยโสธร พบว่า

1. ประชาชนรับข่าวสารทางการเมืองผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนประเภทวิทยุมากกว่า สื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ เพราะสื่อประเภทวิทยุเป็นสื่อที่ประชาชนมีไว้เป็นเจ้าของมากกว่าสื่อ ประเภทอื่นและมีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารมากกว่าสื่ออื่น ๆ ทั้งนี้เพราะปัจจัยทางราคาถูกกว่า สะดวกใน การใช้และการเปิดรับ

2. สื่อสารระหว่างบุคคลมีส่วนทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้นและมี อิทธิพลต่อพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การชักชวนไปฟังการปราศรัยหาเสียง

การชักชวนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในช่องทางสื่อระหว่างบุคคลนั้น พบว่า เพื่อนเป็นช่องทางที่สำคัญของข่าวสารทางการเมืองและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าช่องทางอื่น

3. ประชาชนที่อยู่ห่างเขตเมืองจะเป็นกลุ่มที่ใช้สื่อประเภทวิทยุมากกว่าประชาชนที่อยู่ในเขตที่ใกล้กับเขตเมือง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตเมืองมีโอกาสเลือกรับข่าวสารได้หลายช่องทาง เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4. ประชาชนเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเพื่อนำไปใช้ ตอบสนองความต้องการทางความรู้มากกว่าทางอารมณ์ ทั้งนี้เนื่องจากข่าวสารทางการเมืองเป็นข่าวสารมุ่งกระตุ้นให้เกิด ความรู้ทางการเมืองและปัญหาของสังคม เป็นเรื่องสำคัญต่อการดำเนินชีวิตส่วนรวมทำให้พฤติกรรมมารับข่าวสารทางการเมืองแตกต่างไปจากการรับข่าวสารประเภทอื่น ๆ

5. ประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองสูง มีแนวโน้มการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากแหล่งข่าวสารหลากหลาย ทั้งสื่อสารมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ วิทยุและ โทรทัศน์รวมทั้งช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลและการรับฟังข่าวสารจากการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง บุคคลกลุ่มนี้จะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงด้วยกัน

6. ปัจจัยทางประชากรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมารับข่าวสารทางการเมืองโดยเฉพาะ ปัจจัยทางการศึกษา อาชีพและรายได้ โดยกลุ่มที่มีการศึกษาสูงอาชีพรับราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและครู รวมทั้งกลุ่มรายได้สูงจะเป็นกลุ่มที่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองสูงและมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงเช่นกัน ส่วนปัจจัยทางอายุนั้นกลุ่มคนในระดับอายุวัยกลางคนจะเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากและให้ความสนใจมากกว่ากลุ่มอายุน้อยและกลุ่มสูงอายุในกลุ่มอายุน้อยมัก เปิดรับข่าวสารเพื่อตอบสนองทางอารมณ์ ขณะที่กลุ่มสูงอายุนั้นมีพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารจากแหล่งข่าวสารทางการเมือง ทั้งสื่อมวลชนและระหว่างบุคคลน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ นอกจากพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่กล่าวมาแล้วข้างต้นยังพบว่าพฤติกรรมบางอย่างที่จำเป็นต้องใช้ ข้อมูลทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาเพื่ออธิบายพฤติกรรมมารับข่าวสารทางการเมืองของแต่ละหมู่บ้านที่มีความแตกต่างกัน

ทนุศักดิ์ เล็กอุทัย (2547) ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมือง: กรณีศึกษา เกษนธ์การตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้ง 3 จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า คุณลักษณะส่วนตัวของผู้สมัคร ส.ส. ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจ คือ การเป็นคนซื่อสัตย์ ไม่หลอกลวง ประชาชน มีคุณธรรมทางการเมือง ทำงานเก่ง มีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มักมีนโยบายที่ดีมานำเสนอ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

สุรพล กระแสรัตน์ (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลปะดุง อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส พบว่าประชาชนในเขตเทศบาล



ตำบลประจักษ์ มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการไปและไม่ใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 49.30 และ 50.70 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ตัวแปรด้านการศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ในการด้านการเมือง การปกครองท้องถิ่น การเป็นเครือข่ายและเคยอยู่ร่วมในสถาบันหรือสำนักเดียวกันไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สาเหตุของการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเพราะติดภารกิจการทำงาน รองลงมาคือ ความรู้สึกว่าการเมืองไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน และประชาชนเบื่อหน่ายการเลือกตั้ง ส่วนสาเหตุที่ทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะไปเลือกผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถ รองลงมาคือ ไปเลือกกลุ่มคนของตนเข้ามาเป็นผู้บริหาร เพราะเป็นเครือข่าย และเคยอยู่ร่วมสถาบันหรือสำนักเดียวกัน ตามลำดับ

นาวัน ชีรวิทยา (2548) ได้ศึกษา พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพนักงานบริษัทเขต กุเม่ท์ (ประเทศไทย) จำกัด : กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัคร หรือ พรรคการเมือง การชักชวนเพื่อนหรือญาติพี่น้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความสนใจทางการเมือง คือ การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง หรือเหตุการณ์บ้านเมือง การพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการเมืองของสมาชิกในครอบครัว เหตุผลที่สนใจการเลือกตั้ง คือ การได้รับข่าวสารทางการเมือง คือ การได้รับข่าวสารจากวิทยุ การได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ การได้รับสิ่งตอบแทน คือ การได้รับการแจกเงินหรือสิ่งของ และหลักเกณฑ์ในการพิจารณาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

อุมาร์กษ สุวรรณณณี (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอ พนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นการ เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงเป็นครั้งแรก พบว่า พฤติกรรมการไปใช้สิทธิ เลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบล โดยตรงของกลุ่มตัวอย่างไปใช้สิทธิถึงร้อยละ 92.8 มีผู้ไม่ไปใช้สิทธิเพียงร้อยละ 7.3 การไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่มีความแตกต่างกันเรื่อง เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ความรู้ทางการเมือง การปกครองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร แต่ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ เรื่องการศึกษา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อ เกณฑ์การตัดสินใจประกอบด้วย อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ทางการเมืองการปกครอง ท้องถิ่น ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

เชิดศักดิ์ โภคกุลกานนท์ (2550) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดไปใช้สิทธิเลือกตั้งเนื่องจากต้องการได้คนที่คิดได้รับเลือกตั้ง และนิยมชมชอบตัวผู้สมัครหรือนโยบายผู้สมัคร ด้านระยะเวลาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะตัดสินใจก่อนวันเลือกตั้งและไม่เปลี่ยนความคิดหลังจากที่มีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครไว้แล้ว ในด้านลักษณะผู้สมัครที่เลือก ได้แก่ ผู้สมัครที่เคยเป็น ส.อบจ. กับผู้สมัครหน้าใหม่ และประเภทการลงรับสมัครเลือกตั้ง ได้แก่ ประเภทที่มกับลงรับสมัครอิสระ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะให้ความสำคัญใกล้เคียงกัน สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยพบว่าผู้มีอายุมากจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย และผู้มีอายุมากจะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย เมื่อพิจารณาปัจจัยในด้านอาชีพ พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าอาชีพนักรูทกิจ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและนักศึกษา สำหรับปัจจัยในเรื่องระดับการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำจะไปใช้สิทธิมากกว่าผู้มีการศึกษาสูง และปัจจัยด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยผู้มีรายได้สูงมักจะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ

แก้วดา โอภาสศิริวิทย์ (2551) ศึกษาเรื่องการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 กรณีศึกษาพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ระดับการศึกษาและรายได้มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยพบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ และผู้ที่มีรายได้สูงถึงปานกลางจะมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ

สมพิศ ศรีวิชัย (2551) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยที่ทำให้สตรีไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับตัวนักการเมืองและพรรคการเมือง ไม่ยอมรับในนโยบายของนักการเมืองและพรรคการเมือง การพูดคุยเรื่องการเมืองมักนำมาซึ่งความขัดแย้ง ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ไม่มีความรู้เรื่องการเมือง ไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน และไม่มีภาวะผู้นำ สำหรับปัจจัยที่ทำให้สตรีออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ คิดว่าเป็นหน้าที่ กลัวเสียสิทธิที่จะได้รับ และชอบในตัวนักการเมืองหรือพรรคการเมือง โดยผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมให้สตรีออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งคือ ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายตามชุมชน จัดทำ

โครงการออกนรงค์ประชาสัมพันธให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ของการใช้สิทธิเลือกตั้ง และอบรมให้ความรู้แก่สตรีในชุมชนถึงสิทธิหน้าที่ในการเลือกตั้ง

นัทฐพล อภิบาลศรี (2553) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล กรณีศึกษา เทศบาลตำบลตะกวด จังหวัดตราด ผลการศึกษา ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ข้อมูลปัจจัยทางสังคม ของบุคคลที่มีส่วนสำคัญทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ตัวผู้ตอบแบบสอบถามเอง และสื่อประชาสัมพันธที่มีผลต่อการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์/เคเบิลทีวีท้องถิ่น ข้อมูลปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า คุณลักษณะของผู้สมัครมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ คุณลักษณะของพรรคการเมือง สำหรับคุณลักษณะของหัวหน้าคณะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อมูลการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สื่อประชาสัมพันธ และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สมัคร คุณลักษณะของหัวหน้าคณะและคุณลักษณะ ของพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์กับการพฤติกรรมไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญ

คณนารถ จินอนันต์ (2552) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ อาชีพ และระดับการศึกษา โดยพบว่าผู้มีอาชีพค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัวมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าข้าราชการและนักศึกษา และพบว่าผู้มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ เพศ รายได้ที่อยู่อาศัย และสถานภาพการสมรส นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ การสนทนาพูดคุยทางการเมือง การติดตามข่าวสารการเมือง การไปร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง และการร่วมรณรงค์ทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้พบว่า ข้อจำกัดในเรื่องของการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากไม่มีเวลาว่างพอ

จเร บินลอย (2552) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ โดยพบว่าผู้มีอายุมากจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีอายุน้อย ผู้มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย ผู้มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีรายได้น้อย และอาชีพเกษตรกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าข้าราชการและนักธุรกิจ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างในการมี

ส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ เพศ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สมัคร

สุกฤตา จินดาพรหม โชติมา แก้วกรอง (2556) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตก พบว่า สตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตกมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการลงสมัครรับเลือกตั้งระดับมากที่สุด ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนับสนุนพรรคการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

นิมโม (Nimmo, 1967, pp.19-22 อ้างถึงใน พีระพงษ์ พิพัฒน์เลิศสกุล, 2543 : 29-30) ได้ศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผลการศึกษา พบว่า การเปิดรับสื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการรับรู้และการตัดสินใจเลือกตั้ง อิทธิพลของสื่อมวลชนจะมีได้น้อยมากถ้าหากผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความผูกพัน ต่อพรรคการเมืองอย่างมั่นคง แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าความผูกพันต่อพรรคการเมืองลดลงหรือ มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นอิสระมากขึ้น โดยเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีการศึกษาสูง และฐานะทางเศรษฐกิจดี สื่อมวลชนจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยผู้มีสิทธิเลือกตั้งประเมินค่าต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์จะมีส่วนในการสร้างความเชื่อและทัศนคติต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งมากนัก การใช้สื่อประเภทต่าง ๆ กันของผู้สมัครรับเลือกตั้งจะให้ผลในการรับรู้ และสร้างทัศนคติแตกต่างกันออกไปในหมู่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีต่อตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง สื่อมวลชนจะส่งผลกระทบต่อการเมืองในระยะยาว ในการสร้างความรู้สึกและทัศนคติให้กับประชาชนที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะเพียงช่วยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

อัลมอนด์ และ โปเวลล์ (Almond & Powell, 1980, pp. 114-123 อ้างถึงใน พีระพงษ์ พิพัฒน์เลิศสกุล, 2543 : 28) ได้ศึกษา สหสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลปรากฏว่า ยังมีการศึกษาสูงยิ่งมีความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองและทำให้ยังมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย เพราะผู้มีการศึกษาย่อมได้รับข่าวสารการเมืองเข้าใจและวิเคราะห์ หาเหตุผลทางการเมืองได้กว้าง มีอิสระในการวิพากษ์วิจารณ์และกล่าวปราศรัย มองว่ามีสมรรถนะทางการเมืองและเป็นสมาชิกองค์กรทางการเมืองมากกว่า

สรุป จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสรุปและสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 สรุปการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย “แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม  
ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น”

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	พ.ศ.	สรุปผลการวิจัย
1.	ห้วคะแนน บทบาทและ ยุทธวิธี	เสริน ปุณณะดิทานนท์	2542	ห้วคะแนนมีบทบาทอย่างมากใน การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรณรงค์ในช่วงก่อน วันเลือกตั้ง
2.	ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม ในการใช้สิทธิการ เลือกตั้งของประชาชน ศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ของอำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี	ธีรพงษ์ คีดวงพันธ์	2543	1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิก สภา ผู้แทนราษฎร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส อาชีพ รายได้ ความคิดเห็นต่อ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 คุณสมบัติของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวหรือ พรรคพวกความสัมพันธ์แบบพี่น้อง และความสัมพันธ์เชิงเกื้อกูลอุปถัมภ์ 2. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเลือกตั้ง ได้แก่ ระดับ การศึกษา และการมีส่วนร่วมในการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย
3.	การศึกษาพฤติกรรมการ รับข่าวสารทางการเมือง ในระหว่างหาเสียง เลือกตั้งเป็นการศึกษา เฉพาะกรณีเลือกตั้งซ่อม จังหวัดยโสธร	วิชัย โวหารดี	2543	1. ปัจจัยที่มีผลต่อการรับข่าวสาร ทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และรายได้ 2. สื่อประชาสัมพันธ์ที่ประชาชน นิยมรับข่าวสารทางการเมือง คือ วิทยุ และการสื่อสารระหว่างบุคคล

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	พ.ศ.	สรุปผลการวิจัย
4.	วัฒนธรรมทางการเมือง : กรณีศึกษาเกณฑ์การ ตัดสินใจเลือก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของประชาชนในเขตเลือกตั้ง 3 จังหวัดอุดรธานี	ทนุศักดิ์ เล็กอุทัย	2547	คุณลักษณะส่วนตัวของผู้สมัคร ส.ส. ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจ คือ การเป็นคนซื่อสัตย์ ไม่หลอกลวง ประชาชน มีคุณธรรมทางการเมือง ทำงานเก่ง มีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มักมีนโยบายที่ดีมา นำเสนอ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี
5.	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการเลือกตั้ง: ศึกษา เฉพาะกรณีเทศบาล ตำบลปะลูลู อำเภอสหัส ปาตี จังหวัดนราธิวาส	สุรพล กระแสรัตน์	2547	1. ตัวแปรด้านการศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ในการด้านการเมือง การปกครองท้องถิ่น การเป็นเครือ ญาติและเคยอยู่ร่วมในสถาบันหรือ สำนักเดียวกันมีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการ เลือกตั้งของประชาชน 2. สาเหตุของการไม่ไปใช้สิทธิ เลือกตั้งเป็นเพราะติดภารกิจการงาน รองลงมาคือ ความรู้สึกว่า นักการเมืองไม่ทำตามสัญญาที่ให้ ไว้กับประชาชน และประชาชน เบื่อหน่ายการเลือกตั้ง 3. ส่วนสาเหตุที่ทำให้ไปใช้สิทธิ เลือกตั้งเพราะไปเลือกผู้สมัครที่มี ความรู้ความสามารถ รองลงมาคือ ไปเลือกกลุ่มคนของตนเข้ามาเป็น ผู้บริหารเพราะเป็นเครือญาติ และ เคยอยู่ร่วม สถาบันหรือสำนัก เดียวกัน ตามลำดับ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	พ.ศ.	สรุปผลการวิจัย
6.	พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพนักงานบริษัทเกท กูเมท์ (ประเทศไทย)จำกัด : กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548	นาวิน ชีรวินทยา	2548	<p>1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง การชักชวนเพื่อนหรือญาติพี่น้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความสนใจทางการเมือง คือ การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง หรือเหตุการณ์บ้านเมือง การพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการเมืองของสมาชิกในครอบครัว</p> <p>2. เหตุผลที่สนใจการเลือกตั้ง คือ การได้รับข่าวสารทางการเมือง คือ การได้รับข่าวสารจากวิทยุ การได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ การได้รับสิ่งตอบแทน คือ การได้รับการแจกเงินหรือสิ่งของ</p>
7.	พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอ พนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	อุมารักษ์ สุวรรณมณี	2548	<p>1. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่มีความแตกต่างกันเรื่อง เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ความรู้ทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร</p> <p>2. ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ เรื่องการศึกษา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร</p>

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	พ.ศ.	สรุปผลการวิจัย
8.	พฤติกรรมมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี	เชิดศักดิ์ โภคกุลถานนท์	2550	<p>3. ปัจจัยที่มีผลต่อเกณฑ์การตัดสินใจ ประกอบด้วย อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ทางการเมืองการปกครอง ท้องถิ่น ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร</p> <p>ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมการเลือกตั้งพบว่า</p> <p>1. อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมการเลือกตั้งในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยพบว่าผู้มีอายุมากจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย และผู้มีอายุมากจะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย</p> <p>2. เมื่อพิจารณาปัจจัยในด้านอาชีพ พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมการเลือกตั้งในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าอาชีพนักธุรกิจ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและนักศึกษา</p> <p>3. สำหรับปัจจัยในเรื่องระดับการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมการเลือกตั้งในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยผู้มระดับการศึกษาต่ำจะไปใช้สิทธิมากกว่าผู้มีการศึกษาสูง</p>



ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	พ.ศ.	สรุปผลการวิจัย
9.	การรับรู้และความเข้าใจ ของประชาชนเกี่ยวกับ การเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 กรณีศึกษาพื้นที่เขต เลือกตั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร	แก้วตา โอภา ศศิริวิทย์	2551	4. ปัจจัยด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเลือกตั้งในด้านการ เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดย ผู้มีรายได้สูงมักจะเปลี่ยนแปลงการ ตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ระดับการศึกษาและ รายได้ มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การเลือกตั้ง โดยพบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงจะ มีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้ที่มีการศึกษา ต่ำ และผู้มีรายได้สูงถึงปานกลางจะมี ความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้มีรายได้น้อย
10.	แนวทางการพัฒนาการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของ สตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่ สอด อำเภอแม่สอด จังหวัด ตาก	สมพิศ ศรี วิชัย	2552	ปัจจัยที่ทำให้สตรีไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับตัวนักการเมือง และพรรคการเมือง ไม่ยอมรับในนโยบายของ นักการเมืองและพรรคการเมือง การพูดคุย เรื่องการเมืองมักนำมาซึ่งความขัดแย้ง ไม่มี เวลาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ไม่มีความรู้ เรื่องการเมือง ไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน และไม่มีภาวะผู้นำแนวทางในการส่งเสริมให้ สตรีออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งคือ ส่งเสริมให้มี การประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายตามชุมชน

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	พ.ศ.	สรุปผลการวิจัย
11.	พฤติกรรมกรไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกรณีศึกษา เทศบาลตำบลตะกวด จังหวัดตราด	นัทธพล อภิบาลศรี	2552	<p>จัดทำโครงการออกณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ของการใช้สิทธิเลือกตั้ง และอบรมให้ความรู้แก่สตรีในชุมชนถึงสิทธิหน้าที่ในการเลือกตั้ง</p> <p>1. ข้อมูลปัจจัยทางสังคมของบุคคลที่มีส่วนสำคัญทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ตัวผู้ตอบแบบสอบถามเอง และสื่อประชาสัมพันธ์</p> <p>2. สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์/เคเบิลทีวีท้องถิ่น</p> <p>3. ข้อมูลปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สมัคร คุณลักษณะของพรรคการเมือง สำหรับคุณลักษณะของหัวคะแนนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด</p> <p>4. ข้อมูลการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ปัจจัยทางสังคม คือ สื่อประชาสัมพันธ์ และปัจจัยทางการเมือง คือ คุณลักษณะของผู้สมัคร คุณลักษณะของหัวคะแนนและคุณลักษณะของพรรคการเมือง</p>

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	พ.ศ.	สรุปผลการวิจัย
12.	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์	คณุนารถ จินอนันต์	2552	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อาชีพ และระดับการศึกษา โดยพบว่าผู้มีอาชีพค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าข้าราชการและนักศึกษา และพบว่าผู้มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ เพศ รายได้ ที่อยู่อาศัย และสถานภาพการสมรส นอกจากนี้งานวิจัยนี้พบว่าข้อจำกัดในเรื่องของการประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากไม่มีเวลาว่างพอ
13.	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดตราด	จเร บินลอย	2552	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ โดยพบว่าผู้มีอายุมากจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีอายุน้อย ผู้มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย ผู้มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีรายได้น้อย และอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าข้าราชการและนักธุรกิจ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความแตกต่าง

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	พ.ศ.	สรุปผลการวิจัย
14.	อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	นิมโม (Nimmo)	1967	<p>ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ เพศ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สมัคร</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. การเปิดรับสื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการรับรู้และการตัดสินใจเลือกตั้ง</li> <li>2. อิทธิพลของสื่อมวลชนจะมีได้น้อยมาก ถ้าหากผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความผูกพัน ต่อพรรคการเมืองอย่างมั่นคง</li> <li>3. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีการศึกษาสูง และฐานะทางเศรษฐกิจดี สื่อมวลชนจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยผู้มีสิทธิเลือกตั้งประเมินค่าต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง</li> </ol>
15.	สหสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	อัลมอนด์ และ โปเวลล์ (Almond & Poweel,	1980	<p>ระดับการศึกษามีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพบว่า ผู้มีการศึกษาสูงยิ่งมีความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองและทำให้ยิ่งมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย เพราะผู้มีการศึกษาย่อมได้รับข่าวสารการเมืองเข้าใจและวิเคราะห์ หาเหตุผลทางการเมืองได้กว้าง มีอิสระในการวิพากษ์วิจารณ์และกล่าวปราศรัย มองว่ามีสมรรถนะทางการเมืองและเป็นสมาชิกองค์กรทางการเมืองมากกว่า</p>

## กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นขั้นตอนของการนำเอาตัวแปรและประเด็นที่ต้องการศึกษามาเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปของแบบจำลองแผนภาพ เพื่อแสดงทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ต้องการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นกรอบในการกำหนดขอบเขตของการวิจัย การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย รูปแบบการวิจัย ตลอดจนวิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดตัวแปรต้นในการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดังนี้

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมือง
2. ความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น
3. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ที่มาของตัวแปร : สภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมือง

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่ผู้อื่นที่ได้ทำมาแล้วในประเด็นที่ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา รวมทั้งมีเนื้อหา หรือตัวแปรบางตัวที่ต้องการศึกษารวมอยู่ด้วย โดยผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาว่าผู้ที่ได้ทำวิจัยมาแล้วมองเห็นว่า ตัวแปรใดมีความสำคัญหรือไม่อย่างไรกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ คือ ความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวกับผู้สมัคร การออกไปเลือกตั้งของคนในครอบครัว หรือคนในชุมชน (ซีรพงษ์ ดวงดีพันธ์, 2543)

2. ปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นัทฐพล อภิบาลศรี (2553) ได้ศึกษาพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ตรีศึกษาเทศบาลตำบล ตะกวาง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้สมัครมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ คุณลักษณะของพรรคการเมือง สำหรับคุณลักษณะของหัวคะแนนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สมัคร คุณลักษณะของหัวคะแนนและคุณลักษณะของพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์กับการพฤติกรรมไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นาวัน ธีรวิทยา (2548) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพนักงานบริษัทเทก กูเม่ท์ (ประเทศไทย) จำกัด : กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียง

เลือกตั้ง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ความสัมพันธ์กับผู้สมัคร การชักชวนเพื่อนหรือญาติพี่น้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความสนใจทางการเมือง คือ การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองหรือเหตุการณ์บ้านเมือง

เสริน ปุณณะดิตานนท์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง หัวคะแนน บทบาทและยุทธวิธี พบว่า หัวคะแนนมีบทบาทอย่างมากในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรณรงค์ในช่วงก่อนวันที่มีการเลือกตั้ง

จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทางรัฐศาสตร์พัฒนาขึ้นมาจากความสนใจของนักวิชาการ 2 สาขา คือ นักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์กลุ่มพฤติกรรมนิยม นักวิชาการเหล่านี้ได้ให้ความสนใจอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเป็นเบื้องต้น สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมดังกล่าว บ่งชี้จากการศึกษาอาชีพกลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มวัฒนธรรมและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ รวมทั้งแบบแผนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ความสนใจที่มีต่อการเมือง การสังกัดกลุ่มหรือการสังกัดพรรคการเมืองบางพรรค เป็นต้น

2. ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Determinative theories) ทฤษฎีนี้ระบุว่า พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกำหนดโดยปัจจัยทางสังคม ทฤษฎีดังกล่าวเสนอว่า ปัจจัยทางสังคมอันเป็นภูมิหลังของบุคคล ทั้งในระดับกว้างทั่วไป และแคบลงมาถึงช่วงที่จะมีการตัดสินใจ มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แนวความคิดที่เป็นพื้นฐานของทฤษฎีนี้ ได้แก่ ตัวแบบพลังทางสังคม ของ พอลลาซาเพลด์ “ทฤษฎีสนาม” ของนักจิตวิทยา เคิร์ต เลวิน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทฤษฎีนี้เป็นการเสนอเงื่อนไขที่กำหนดรูปแบบ (pattern) ของพฤติกรรมของคนมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมของคนๆ นั้น เป็นสำคัญ

จากผลงานวิจัยและแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวพบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมือง ได้แก่ ความเป็นเครือข่าย พี่น้อง หรือเพื่อนของผู้สมัคร คุณลักษณะของผู้สมัคร คุณลักษณะของหัวคะแนน พฤติกรรมการเลือกตั้งของคนในครอบครัว พฤติกรรมการเลือกตั้งของคนในชุมชน มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้ศึกษาจึงกำหนดปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมือง เป็นตัวแปรต้นที่ศึกษา ดังนี้

สภาพแวดล้อมทางสังคม การเมือง

1. ความเป็นเครือข่าย พี่น้อง หรือเพื่อนของผู้สมัคร
2. คุณลักษณะของผู้สมัคร
3. คุณลักษณะของหัวคะแนน

#### 4. พลังทางสังคม ได้แก่

4.1 พฤติกรรมการเลือกตั้งของคนในครอบครัว

4.2 พฤติกรรมการเลือกตั้งของคนในชุมชน

**ที่มาของตัวแปร : ความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น**

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุมารักษ์ สุวรรณณณี (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตรง : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงเป็นครั้งแรก พบว่า พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงของกลุ่มตัวอย่างไปใช้สิทธิถึงร้อยละ 92.8 มีผู้ไม่ไปใช้สิทธิเพียงร้อยละ 7.3 การไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่มีความแตกต่างกันเรื่อง เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ความรู้ทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร แต่ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ เรื่องการศึกษา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อ เกณฑ์การตัดสินใจประกอบด้วย อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ทางการเมืองการปกครอง ท้องถิ่น ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สุรพล กระแสรัตน์ (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลปะลูลู อำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลปะลูลู มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการไปและไม่ใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 49.30 และ 50.70 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ตัวแปรด้านการศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ในการดำเนินการเมืองการปกครองท้องถิ่น การเป็นเครือญาติและเคยอยู่ร่วมในสถาบันหรือสำนักเดียวกันไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อัลมอนด์ และ โปเวลล์ (Almond & Poweel, 1980, pp. 114-123 อ้างถึงใน พิระพงษ์ พิพัฒน์เลิศสกุล, 2543 : 28) ได้ศึกษา สหสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลปรากฏว่า ยิ่งมีการศึกษาสูงยิ่งมีความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองและทำให้ยิ่งมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย เพราะผู้มีการศึกษาย่อมได้รับข่าวสารการเมืองเข้าใจและวิเคราะห์ หาเหตุผลทางการเมืองได้กว้าง มีอิสระในการวิพากษ์วิจารณ์และกล่าวปราศรัย มองว่ามีสมรรถนะทางการเมืองและเป็นสมาชิกองค์กรทางการเมืองมากกว่า

จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

นักสังคมศาสตร์ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผล หรือเป็นสาเหตุของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยหาเหตุผลว่าเหตุใดสังคมหนึ่งจึงมีการขยายตัวของความร่วมมือทางการเมือง

อย่างรวดเร็ว แต่ในอีกสังคมหนึ่งยังมีลักษณะที่เกือบไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองเลย ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยบุคคลด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยคุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยนักสังคมศาสตร์ให้ทัศนะไว้สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมรวมทั้งปัจจัยด้านคุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ อันประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ในด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (มานะศรี ขงเจริญ 2522 : 124-143)

จากผลงานวิจัย และแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำปัจจัยความรู้ความเข้าใจในด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น มาเป็นตัวแปรต้น โดยจากการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนไทยในทางการเมืองและการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎีการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล จึงนำมากำหนดตัวแปรต้นที่ศึกษา ดังนี้

ความรู้ความเข้าใจในด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น

1. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550
2. ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง
3. ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

**ที่มาของตัวแปร : พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง**

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นาวิน ชีรวินทยา (2548) ได้ศึกษา พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพนักงานบริษัทเทท กูเมท์ (ประเทศไทย) จำกัด : กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง การชักชวนเพื่อนหรือญาติพี่น้องไป ใช้สิทธิเลือกตั้ง ความสนใจทางการเมือง คือ การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง หรือเหตุการณ์บ้านเมือง การพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการเมืองของสมาชิกในครอบครัว เหตุผลที่สนใจการเลือกตั้ง คือ การได้รับข่าวสารทางการเมือง คือ การได้รับข่าวสารจากวิทยุ การได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ การได้รับสิ่งตอบแทน คือ การได้รับการแจกเงินหรือสิ่งของ และหลักเกณฑ์ในการพิจารณาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เทวินทร์ ตติยรัตน์ (2532) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในการปกครองรูปแบบเทศบาล ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก และระดับการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการไปออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมา คือ ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนารื่องการเมืองและมีส่วนร่วมด้านการติดต่อแสดงความเห็น หรือเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หรือนักการเมืองน้อยที่สุด



จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถแบ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ โดยจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยหามาก (Milbrath, 1977 อ้างถึงใน บรรพต วีระชัย และเผชิญ ศรีสุวรรณ, 2520 : 452 – 453) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลากหลายรูปแบบ เช่น รับฟังข่าวสารการเมือง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนากองการเมือง ชักชวนให้ผู้อื่น ออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัคร การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง การช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง การ เป็นสมาชิกพรรคหรือกลุ่มการเมือง การเข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค การช่วยหาเงินให้พรรค การสมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง เป็นต้น

จากผลงานวิจัย และแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ 1) การพูดคุยเรื่องทางการเมือง 2) การรับฟังข่าวสารทางการเมือง 3) การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง 4) การชักชวนให้ผู้อื่นไปออกเสียงเลือกตั้ง 5) การติดต่อ หรือร้องเรียนเพื่อขอความช่วยเหลือ หรือขอคำชี้แจงจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น 6) การเข้าร่วมประชาคมในชุมชน 7) การออกไปร่วมชุมนุมประท้วง 8) การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงนำมากำหนดเป็นตัวแปรต้นที่ศึกษา ดังนี้

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. การพูดคุยเรื่องทางการเมือง
2. การรับฟังข่าวสารทางการเมือง
3. การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง
4. การชักชวนให้ผู้อื่นไปออกเสียงเลือกตั้ง
5. การติดต่อ หรือร้องเรียนเพื่อขอคำชี้แจงจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น
6. การเข้าร่วมประชาคมในชุมชน
7. การออกไปร่วมชุมนุมประท้วง
8. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น พบว่าปัจจัย หรือตัวแปรต่างๆ ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมือง ความรู้ความเข้าใจด้านการเมือง การปกครองท้องถิ่น และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยมีทฤษฎีและงานวิจัยรองรับเพราะฉะนั้นการเลือกตัวแปรอิสระเหล่านี้มาศึกษา คาดว่าจะได้ผลสรุปที่น่าสนใจหาก

การวิเคราะห์ตัวแปรแต่ละตัวสามารถอธิบายเงื่อนไข หรือสาเหตุเชิงบวกและเชิงลบในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลทั้งหมดดังกล่าวมาสังเคราะห์เพื่อเสนอกรอบของการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

